

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features a large, abstract graphic of overlapping pink and white curved shapes.

Reetta Levijoki
Julia Lindström
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan
ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus
Opinnäytetyö, 2019

MIKSI KAIKKI LÄHTEVÄT ULOS?

Kauppa-keskus Myllyn palohälytyskuulutukset suomalaiselle viittomakielelle käännettynä

TIIVISTELMÄ

Reetta Levijoki ja Julia Lindström

Miksi kaikki lähtevät ulos? Kauppakeskus Myllyn palohälytyskuulutukset suomalaiselle viittomakielelle käännettynä

Sivut 50 ja 5 liitettä

Kevät 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Tulkki (AMK), viittomakieli ja tulkkaus

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa kauppakeskus Myllylle viittomakieliset käännökset Myllyn palohälytyskuulutuksista. Opinnäytetyöllä tahdottiin tuoda viittomakieltä näkyvämmäksi ja edistää tasa-arvoista turvallisuutta. Opinnäytetyö on toiminnallinen- ja kehittämispainotteinen. Toiminnallisen osuuden tuotteena valmistui kuusi viitottua videota. Videot on tekstitetty suomeksi.

Myllyssä on käytössä kuulutusjärjestelmä, joka ilmoittaa palohälytyksistä palokelion tavoin. Kuulutukset käännettiin suomalaiselle viittomakielelle. Käännettyjen kuulutusten pohjustukseksi tehtiin saatevideo. Saatevideon tarkoituksena on tavoittaa kauppakeskuksen kuurot, huonokuuloiset ja kuuroutuneet asiakkaat sosiaalisen median kautta. Sisällön tarkoitus on informoida kauppakeskuksen toimintatavoista ja viitottujen videoiden näkyvyydestä palohälytystilanteissa. Työn tilasi kauppakeskus Mylly.

Opinnäytetyön raportissa avataan yleisimmät opinnäytetyöhön liittyvät termit, esitellään käännetty materiaali, perehdytään käännösteorioihin ja opinnäytetyössä käytettyyn käännösmalliin. Lisäksi raportissa kerrotaan käänносprosessista ja videoiden käytännön toteutuksesta. Videoilla viittoon natiivi viittoja, jotta käännösten kieli ja kielellinen ilmaisu olisi mahdollisimman kohdekielistä. Käännösten oikeellisuutta arvioitiin ja muokattiin yhdessä natiivien viittomakielisten sekä viittoma kielen tulkin kanssa.

Valmiit videot luovutettiin kauppakeskus Myllyn, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja opinnäytetyön tekijöiden käyttöön. Kauppakeskuksella on oikeus käyttää käännosvideoita palohälytystilanteissa, ellei palohälytyskuulutusten suomenkielinen sisältö muutu. Laadukkaat videot sopivat sekä sisällöltään että ulkoasultaan Myllyn imagoon.

Asiasanat: Paloturvallisuus, viittomakieli, kääntäminen, kauppakeskukset

ABSTRACT

Reetta Levijoki and Julia Lindström

Why is everyone fleeing? Translating the fire alarm announcements into Finnish Sign Language in Shopping Centre Mylly

50 pages and 5 appendices

Spring 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's degree programme in Humanities

Interpreter, Sign Language and Interpreting

The aim of the thesis was to translate the existing (audible) fire alarm announcements of Mylly Shopping Centre into Finnish Sign Language. The thesis was intended to make Sign Language more visible and work toward equal security. The output was commissioned by the Mylly Shopping Centre. The thesis is functional and developmentally focused. The final output was six signed videos which are subtitled in Finnish.

Mylly has an audible communication system which announces the fire alarms as a fire bell would. These announcements were translated into Finnish Sign Language. The guidance video was made to inform about the translated announcements. The purpose of the guidance video is to reach out to the deaf, hard of hearing and deafened consumers in the shopping centre through social media. The content in the guidance videos is meant to inform the consumers about the visibility of the videos in the shopping centre and the procedures in the shopping centre during the fire alarm.

The thesis consists of two parts; the functional part which includes the output ergo, the signed videos while the written part is the report. The report introduces the most common terminology related to this thesis and presents the translated material. It also establishes the theories of translations and the translation model we were using, as well as describes the translation process and practical implementation of the videos.

The linguistic expression and language of the translations was intended to be as close to the target language as possible, therefore a native Sign Language user signs in the videos. The accuracy of the translations was checked and edited several times together with native Sign Language users and with a Sign Language interpreter.

The finished videos were given to the Shopping Centre Mylly, to Diaconia University of Applied Sciences and the authors of the thesis. The shopping centre has the right to use the translated videos in case of a fire alarm, unless the Finnish content of the fire alarm announcements changes. The appearance of the videos is high-quality and appropriate for the image of the Shopping Centre Mylly.

Keywords: Fire safety, Sign Language, translating, shopping centres

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	6
3 VIITTOMAKIELISEN VÄHEMMISTÖN TURVALLISUUS	8
3.1 Yhdenvertainen turvallisuus	8
3.2 Viittomakieliset Suomessa	10
3.3 Kuurot, huonokuuloiset ja kuuroutuneet.....	11
4 VIITTOMAKIELEN KÄÄNTÄMINEN	13
4.1 Käännösteoriat.....	13
4.2 Mentaalinen käännösmalli.....	15
4.3 Pragmaattiset adaptaatiot	15
4.4 Glossaus	16
5 SAATEVIDEO JA KAUPPAKESKUKSEN PALOHÄLYTYSKUULUTUKSET17	
5.1 Saatevideo	17
5.2 Ennakkovaroitus Prisma-osassa ja Kauppakeskus-osassa	18
5.3 Palohälytyksen evakuointikuulutus	19
5.4 Tilanne ohi -kuulutukset	19
5.5 Videoiden viittoja	20
6 MATERIAALIN KÄÄNNÖSPROSESSI	22
6.1 Käännösprosessin aloittaminen	22
6.2 Käännösten hiominen	24
6.3 Käännösprosessin aikana ilmenneet haasteet.....	26
7 KÄÄNNÖSMATERIAALIN TEKNINEN TOTEUTUS JA VALMIIT VIDEOT28	
7.1 Kuvauspäivä	28
7.2 Editointi, tekstitys ja valmiiden videoiden luovutus.....	32
8 POHDINTA	36
LÄHTEET.....	39

LIITE 1. Saatevideon käsikirjoitus ja käännöksen glossit.....	44
LIITE 2. Ennakkovaroitus ja käännöksen glossit.....	47
LIITE 3. Palohälytyksen evakuointikuulutus ja käännöksen glossit.....	48
LIITE 4. Ennakkovaroituksen tilanne ohi -kuulutus ja käännöksen glossit ...	49
LIITE 5. Palohälytyksen evakuointitilanne ohi -kuulutus ja käännöksen glossit	50

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen ja kehittämispainotteinen käännöstyö. Toiminnallisen osuuden tuoteosana valmistui kuusi kappaletta viitottuja videoita. Opinnäytetyömme tavoitteena oli tehdä kauppakeskus Myllyn palohälytyskuulutuksista viittomakieliset käännökset, jotka tulisivat nähtäväksi kauppakeskuksen käytävillä sijaitseville näytöille sekä tv-ruuduille palohälytys- ja evakuointitilanteissa. Käännettyjen kuulutusten lisäksi tavoitteena oli tehdä informoiva video eli saatevideo, joka kertoo kuulutuksista kaiken oleellisen videoiden kohderyhmälle eli kuuroille, huonokuuloisille ja kuuroutuneille. Videot valmistuivat kauppakeskus Myllyn käyttöön. Viitotuissa videoissa on suomenkielinen tekstitys, sillä videoiden tarkoitus ei ole aiheuttaa palohälytystilanteissa hämmennystä asiakkaissa, jotka eivät ymmärrä viittomakieltä. Suomen kieltä ymmärtävät voivat lukea tekstityksistä saman infon, joka videolla viitotaan ja joka kuuluu kauppakeskuksen kaiuttimista palohälytystilanteissa. Videoilla viittoo äidinkieleltään viittomakielinen kuuro Janita Nurminen.

Opinnäytetyömme idea sai alkunsa, kun Lindström työskenteli usean vuoden kauppakeskus Myllyssä. Vuosien varrella kauppakeskuksessa oli useita palohälytyksiä, joista osa johti evakuointiin. Opinnäytetyön nimi ”Miksi kaikki lähtevät ulos?” syntyi juuri tästä ongelmakohdasta – kuurojen asiakkaiden puutteellisesta tiedonsaannista palohälytys- ja evakuointitilanteissa. Turvallisuuden liittyvän tiedon saamisen pitäisi olla yhdenvertaista. Tämän opinnäytetyön kautta tahdomme saada viittomakielelle näkyvyyttä sekä edistää viittomakieltä käyttävien kuurojen, huonokuuloisten ja kuuroutuneiden vähemmistöjen asemaa. Opinnäytetyömme on tarpeellinen, sillä turvallisuus puhuttaa ihmisiä joka päivä.

Opinnäytetyömme tilaaja on Kauppakeskus Mylly. Mylly on Varsinais-Suomen suurin kauppakeskus, jossa on yli 150 liikettä. Kauppakeskukselle asiakkaiden sekä työntekijöiden turvallisuus on tärkeää. Kauppakeskus Myllyn palohälytyskuulutussysteemi on suunnattu kuuleville henkilöille, jotka ymmärtävät suomea, englantia tai ruotsia. Haluamme osaamisellamme tuoda kauppakeskuksen kuuroille, huonokuuloisille sekä kuuroutuneille asiakkaille mahdollisuuden tasa-

arvoiseen turvallisuuteen. Opinnäytetyömme on uraauurtava, sillä missään Suomen kauppakeskuksissa ei ole käytössä palohälytyskuuluksia suomalaisella viittomakielellä. Viittomakielisten palohälytyskuulutusten käyttöönotto tekee kauppa-keskus Myllystä pilottikauppakeskuksen.

Viitottuja videoita valmistui kuusi kappaletta. Ensimmäinen video on saatevideo ja loput viisi videota ovat käännöksiä kauppakeskuksen virallisista palohälytyskuulutuksista. Jotta tieto viittomakielisistä käännöksistä saavuttaisi videoiden kohderyhmän, käsikirjoitimme ja käänsimme saate- eli infovideon. Saatevideolla kerrotaan, miten palohälytyskuulutusjärjestelmä toimii kauppakeskuksessa ja millä tavoin kuurojen, huonokuuloisten ja kuuroutuneiden tulee toimia evakuointitilanteissa. Kauppakeskus voi halutessaan julkaista saatevideon Myllyn internet-sivuilla sekä sosiaalisen median kanavissa, esimerkiksi Facebookissa, YouTubessa ja Instagramissa, jotta se saavuttaisi videoiden kohderyhmän.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Kokemusten ja toiminnan kautta saatu arjen tieto auttaa meitä selviämään elämässä ja työssä. Emme välttämättä tietoisesti tutki elämää ja sen toimintoja, mutta keräämme koko ajan tietoa ja kokemuksia. Kokemusten herättämät ajatukset, havainnot ja näkökulmat siivittävät tietä muutoksille. (Varto 2003, 7.)

Kauppakeskus Myllyssä on lukuisia ravintoloita, kahviloita ja myymälöitä, jotka työllistävät satoja ihmisiä. Vuonna 2016 Myllyssä vieraili 5,5 miljoonaa ihmistä. (Kauppakeskus Mylly. Info ja yhteystiedot.) Kauppakeskus järjestää säännöllisesti turvallisuuskoulutuksia henkilökunnalle, jotta yhteinen turvallisuus poikkeustilanteissa voidaan taata. Lindström oli osallistunut vuosittaisiin turvallisuuskoulutuksiin ja havainnut, ettei palohälytystilanteissa kuulutuksilla saavuteta kaikkia kauppakeskuksen asiakkaita. Kauppakeskuksen palohälytysjärjestelmä on suunnattu vain kuuleville henkilöille, jolloin esimerkiksi kuurojen tiedonsaanti palohälytystilanteissa jää vain näköhavaintojen varaan. Koska tiettävästi suurin osa kauppakeskuksen henkilökunnasta ei osaa viittomakieltä, on hälytystilanteissa henkilökunnalla haasteita kommunikoida kuurojen asiakkaiden kanssa. Näihin havaittuihin arkielämän ongelmakohtiin voidaan etsiä ratkaisuja ja toimintamalleja toiminnallisella opinnäytetyöllä.

Opinnäytetyön suunnittelu ja tuoteosan eli viitottujen videoiden ideointi aloitettiin tulkikoulutuksen kolmantena vuonna. Pohdimme, miten palohälytystilanteiden kuulutukset voitaisiin välittää viittomakielellä asiakkaille ja mieleemme tuli idea viitotuista videoista. Jarmo Narmalan (1986) mukaan kuurot käyttävät aktiivisemmin näköaistiaan sekä hyödyntävät visuaalisuutta paremmin havainnoidessaan ympäristöä kuin kuulevat (Salmi & Laakso 2005, 385). Video on monille henkilöille ominainen keino omaksua tietoa ja se on myös hyvä viestintätapa. Kuvilla, videoilla, tekstityksillä, äänillä ja näiden erilaisilla yhdistelmillä edistetään informaation välittämistä saavutettavassa muodossa kaikille. (Aluehallintovirasto 2019.) Saavutettavuudella tarkoitetaan tuotteiden tai palveluiden mahdollistamista kaikille käyttäjille. Tiedon saavutettavuus on tärkeä saavutettavuuden osa-alue. (Kehitysvammaliitto. Kehitysvammaisuus. Saavutettavuus.)

Suunnittelimme, että videot voisivat näkyä eripuolilla kauppakeskusta sijaitsevilla näytöillä ja tv-ruuduilla. Tällöin palohälytystilanteessa turvallisuus sekä tiedon-saanti olisi yhdenvertaisempaa, koska viittomakieliset asiakkaat saisivat tiedon palohälytyksestä omalla äidinkielellään. Suunnittelun jälkeen otimme yhteyttä kauppakeskukseen ideastamme tuottaa heille viittomakieliset käännökset palohälytyskuulutuksista. Kauppakeskuksen hallitus suhtautui myönteisesti ideamme ja aloitimme yhteistyön kauppakeskuksen kanssa.

Opinnäytetyön tekijöinä huolehdimme siitä, että videoiden laatu on hyvää, sisältö oikeellista sekä palohälytystilanteissa toimivaa. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tuoteosana valmistuivat viitotut ja tekstitetyt videot, jotka on luovutettu kauppakeskus Myllyn, opinnäytetyön tekijöiden sekä Diakonia-ammattikorkeakoulun käyttöön. Videoita valmistui yhteensä kuusi kappaletta, joista jokainen osapuoli sai oman kopionsa.

Kauppakeskus Mylly vastaa viimekädessä videoiden käyttöön ottamisesta kauppakeskuksessa ja saatevideon julkaisemisesta sosiaalisessa mediassa. Mikäli kauppakeskuksen palohälytyskuulutusten suomenkielinen sisältö muuttuu, kauppakeskuksella ei ole enää sopimuksemme mukaan oikeutta käyttää videoita palohälytystilanteissa. Muutokset suomenkielisten palohälytyskuulutusten sisällössä vaikuttaa viittomakielisten käännösten vastaavuuteen.

3 VIITTOMAKIELISEN VÄHEMMISTÖN TURVALLISUUS

3.1 Yhdenvertainen turvallisuus

Yhteiskunnan yhteisenä tavoitteena on taata kansalaisten turvallisuus. *Turvallisuus* tarkoittaa vapautta uhkasta tai vaarasta. Turvallisuus on tunne, johon vaikuttavat monet tekijät. (Eskola 2008.) Ihmiset pyrkivät arkipäiväisellä toiminnallaan takaamaan ja edistämään turvallisuutta ympäristössään. Myös suomalaisella yhteiskunnalla on tehtäviä, joilla taataan yhteistä turvallisuutta. Ammattihenkilöt kuten poliisi, oikeuslaitos, puolustusvoimat ja pelastustoimi huolehtivat ihmisten turvallisuudesta. (Peda.net. Porin kaupunki. Perusopetus. Koulujen kotisivut. Peruskoulut, luokat 7-9. Kuninkaanhaan koulu. Opetus. Oppiaineet. Yhteiskuntaoppi. 8/9G Yhteiskuntaoppi. Näyttekirjat. Yläkoulu. Yhteiskuntaoppi. Yläkoulun eYhteiskuntaoppi. VIII Oikeus ja turvallisuus. 31. Päämääränä turvallinen yhteiskunta.)

Opinnäytetyöllämme pyrimme edesauttamaan yhdenvertaisen turvallisuuden kehittymistä Suomessa. *Yhdenvertaisuus* tarkoittaa ihmisten samanarvoisuutta (Yhdenvertaisuus.fi. Mitä on yhdenvertaisuus). Yhdenvertaisuutta on määritelty Suomen perustuslaissa (L 731/1999) seuraavasti:

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielihyvän, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisen turvallisuuden takaamista edesauttaa pelastuslaki. Pelastuslaki edellyttää pelastussuunnitelman laatimista, jos rakennus on poistumisturvallisuuden kannalta haastava tai henkilöturvallisuudelle onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen arvioidaan olevan vakavat (L 379/2011). Valtioneuvoston asetus (A 407/2011) velvoittaa, että pelastussuunnitelma tulee laatia muun muassa kaupapakeskuksiin ja yli 400 neliömetrin myymälöihin. Pelastussuunnitelmassa kerrotaan henkilöstölle annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuustilanteessa toimimiseksi. Kauppakeskus Myllyn pelastussuunnitelmassa kuurojen, huonokuuloisten tai kuuroutuneiden paloturvallisuutta ei ole

huomioitu. Myös viittomakielilaki (L 359/2015) velvoittaa viranomaisia seuraavasti:

Viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään.

BioMed Centralin julkaisemassa tutkimusartikkelissa (2013) kerrotaan, että yhdysvaltalaiset kuurot ja huonokuuloiset asiakkaat ovat kokeneet saaneensa ammattihenkilöiltä vajaata informaatiota hätätilanteissa. Tutkimuksessa todetaan, että pelastustyöntekijöitä tulisi strukturoidusti kouluttaa kohtaamaan ja palvelemaan kuuroja ja huonokuuloisia asiakkaita. (Engelman ym. 2013.) Suomessa viittomakielentulkkeja kouluttavissa ammattikorkeakouluista on opinnäytetöinä valmistettu viittomakielistä materiaalia monille viranomaisille. Esimerkiksi Silvennoinen (2018) on opinnäytetyössään ”Viittomakielinen käännöspankki poliisiviranomaisen kenttätyöhön” kääntänyt suomalaiselle viittomakielelle poliisien asiakas kohtaamisissa käyttämiä fraaseja. Materiaali valmistui poliisiviranomaisten käyttöön. Myös työelämäohjaajamme Jenni Kuru on opinnäytetyössään (2009) ”Viittomakielinen käänнос pelastussuunnitelman toimintaohjeista” kääntänyt pelastussuunnitelman toimintaohjeet suomalaiselle viittomakielelle.

Esteettömyydellä voidaan tarkoittaa monia asioita. Esteettömyyttä voi olla esimerkiksi palveluiden saavutettavuus, tiedon ymmärrettävyys ja välineiden käytettävyys. Esteettömyys on osa kestävästä kehityksestä ja se lisää ihmisten turvallisuutta. (Invalidiliitto 2016.) Pohjoismaissa esteettömyys, tasa-arvoisuus ja väestöryhmien huomioiminen ovat tärkeitä. Näemme ihmiset yksilöinä, ja jokaisella yksilöllä on omat tarpeensa. Yhteiskunnan velvollisuutena on huomioida muut yksilöt ja heidän tarpeensa. Yksilöllisten ratkaisuiden kehittäminen vaatii yhteiskunnalta panostusta. Ratkaisuja voivat olla esimerkiksi esteetön kulku, sujuva julkinen liikenne, konkreettinen esteettömyys esimerkiksi rakennuksessa tai viesti, jonka vastaanottaja ymmärtää. (Kempainen 2008, 11.)

Esteettömyydellä parannetaan kansalaisten oikeutta hyvään elinympäristöön. Rakennuksen esteettömyyden suunnittelussa tulee huomioida turvallisuus, toimivuus, esteetön liikkuminen, kuulemis- ja näkemisympäristö. (Kilpelä 2019, 7,14.) Kauppakeskus Myllylle esteettömyys on tärkeää, siksi siihen on haluttu panostaa.

Kauppakeskuksen käytävät ovat leveitä. Siirtyminen kerroksien välillä on helppoa hissien, liukuportaiden sekä liukukäytävien ansiosta. (Kauppakeskus Mylly. Liik-
keet ja palvelut. Palvelut. Esteettömyys.)

Kronlundin (2000) mukaan Suomessa kuuroilla on oikeus erilaisiin *apuvälineisiin*, jotka helpottavat arkielämää. Apuvälineitä ovat muun muassa tärkeä herätyskello, ovikello tai palohälytin, jossa äänen sijasta ilmoituksena on vilkkuva valo. (Luukkainen 2008, 40.) Suomessa joissakin julkisissa rakennuksissa on visuaaliset palohälyttimet käytössä. Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun-kampuksella työskentelee kuuroja tulkkauksen lehtoreita. Koulun tiloihin on asennettu visuaaliset palohälyttimet työturvallisuuden parantamiseksi. Palohälytyksen sattuessa koulun palohälyttimet vilkkuvat punaisena, huomiota herättävänä valona. Kauppakeskus Myllyssä ei ole otettu visuaalisia palohälyttimiä käyttöön. Opinnäytetyöllämme pyrimme saamaan muutosta siihen, että julkisissa rakennuksissa ja tiloissa kuulovammaisten asiakkaiden paloturvallisuus huomioitaisiin paremmin.

3.2 Viittomakieliset Suomessa

Suomalainen viittomakieli, kuten muutkin viittomakielet, on visuaalinen kieli eli gesturaalis-visuaalinen viestintäjärjestelmä, jossa on oma kielioppinsa kuten kaikissa puhutuissakin kielissä. Viittomakielet ovat luonnollisia kieliä ja moni erehtyykin luulemaan niitä yhdeksi kansainväliseksi kieleksi, vaikka näin ei ole. Viittomakielissä on samankaltaisuuksia visuaalisuutensa vuoksi, mutta viittomien osalta kieli ei ole kansainvälistä. Viittova henkilö käyttää erilaisia visuaalisia keinoja välittääkseen viestin vastaanottajalle. Kieltä vastaanotetaan näköaistin avulla ja se tuotetaan elein sekä ilmein. Viestinnässä ei siis käytetä ääntä, eikä se perustu kuulemiseen. (Rissanen 1985, 5–7.) Viittomakielessä viittoma merkitsee samaa, kuin puhutuissa kielissä sana. Suomalaista viittomakieltä äidinkielenään käyttää arviolta 4 000–5 000 kuuroa ja huonokuuloista. Äidinkielenään, vieraana kielenä tai toisena kielenään viittomakieltä käyttää arviolta 6 000–9 000 kuulevaa. (Kotimaisten kielten keskus. Kielitieto. Kielet. Suomen viittomakielet.) Sosiokulttuurisesta näkökulmasta katsottuna viittomakieliset kuurot muodostavat kieli- ja kulttuurivähemmistön (Takala 2016, 29).

Suomessa vuonna 2015 voimaan tullut viittomakielilaki edistää viittomakielisten kielellisiä oikeuksia. Viittomakieli voidaan määritellä henkilön ensikieleksi, jos hänen vanhempansa tai huoltaja ovat oppineet viittomakielen toisena tai vieraana kielenä. Jos toinen vanhemmista, huoltaja tai sisarus on viittomakielinen ja viittomakieltä on käytetty henkilön syntymästä lähtien, määritellään viittomakieli hänen äidinkielekseen. (Kurojen Liitto. Viestintä. Sähköiset julkaisut. Kysymyksiä ja vastauksia kuuroudesta ja viittomakielestä.) Kummassakin tapauksessa henkilöä voidaan pitää kyseisen kielen asiantuntijana ja kutsua natiiviksi kielenkäyttäjäksi (Kurahila 2000, 170).

3.3 Kuurot, huonokuuloiset ja kuuroutuneet

Maailman terveysjärjestö WHO:n arvion mukaan maailman väestöstä 5 %:lla on *kuulovamma* (World Health Organization 2018). Kuulovamman aiheuttajia voivat olla erilaiset korvan, kuulohermon tai keskushermoston vauriot sekä sairaudet (Kuuloliitto. Kuulo. Kuulo ja kuulovammat).

Henkilöä, joka on syntymästään lähtien ollut kuuro, tai menettänyt kuulonsa varhaislapsuudessa ja ei saa apua kuulemiseen kuulokojeesta kutsutaan *kuuroksi* (Kuuloliitto. Kuulo. Kuulo ja kuulovammat). Kuuron ensikieli on viittomakieli. Monet kuurot identifioituvat *viittomakielisiksi* tai kuuroiksi, eivät kuulovammaisiksi (Takala 2016, 29).

Kuuloliiton mukaan yli 800 000 suomalaisella on jonkin asteinen kuulonalenema (Kuuloliitto. Kuulo). Riippuen kuulovamman laadusta ja vaikeusasteesta huonokuuloinen voi hyötyä erilaisista kuulon apuvälineistä. Kuulokojeet ja sisäkorvaistutteet käyttävät samaa toimintaperiaatetta, eli voimistavat kaikkia ympäristön ääniä. (Laurén 2006, 199–201.) Kuuloliiton arvion mukaan Suomessa on vuosien saatossa tehty parituhatta sisäkorvaistuteleikkausta (Kuuloliitto. Kuulo. Sisäkorvaistute). Hälyisissä ja kaikuvissa tiloissa kuulon apuvälineitä käyttävän voi olla haastavaa saada selvää puheesta. Lonka ja Korpijaakko-Huhdan (2000) mukaan huonokuuloinen pystyy ilmaisemaan itseään puhumalla, mutta puheen rytmittämisessä sekä äänen voimakkuuden hallinnassa ilmenee haasteita. Kuulemisen

tueksi voidaan kommunikaatiossa käyttää viitottua puhetta, huulitalukua ja kirjoittamista. (Laurén 2006, 199–201.)

Puheen oppimisen jälkeen kuulonsa menettänyt on *kuuroutunut*. Kuulovamman laajuudesta riippuen kuuroutuminen vaikeuttaa puheen ja äänien vastaanottamista. Kuuroutunut saattaa hyötyä kuulon apuvälineistä, joilla voi kuulla oman äänensä sekä erottaa puheen rytmin. Usein kuuroutuneet puhuvat sujuvasti ja pienikin kuulon jäännöksi tukee huulitaluvun ymmärtämistä. Kuuroutuneet voivat käyttää kommunikaatiossaan puhetta, huulitalukua, sormiaakkosviestintää, kirjoitusta ja viitottua puhetta. (Laurén 2006, 200–202.)

4 VIITTOMAKIELEN KÄÄNTÄMINEN

4.1 Käännösteoriat

Tässä opinnäytetyössä keskeistä on viittomakielen kääntäminen. Käännöksen ja tulkkauksen ero on valmistautumisessa. *Tulkkaus* tapahtuu hetkellisesti joko simultaanisti, jossa tulkki tuottaa ja vastaanottaa informaatiota samanaikaisesti tai konsekutiivisti eli kokonaisuuksina. Kääntäjällä on sen sijaan mahdollista valmistella käännöstä kauemmin, tehdä lisäyksiä ja poistoja sekä hioa lopullista versiota. Tuotoksen pysyvyys on pidempiaikaista, kuin tulkkauksessa. *Käännöksessä* tavoitellaan yleensä mahdollisimman sujuvaa ja oikeakielistä ilmaisua kohdekieltä ajatellen. Tämä voi olla hankalaa, jos kohdekieli ei ole kääntäjän oma äidinkieli. (Roslöf & Veitonen 2006, 109–110.)

Käännösstrategia tarkoittaa käytännön toimintatapaa, jota käännöstyössä käytetään ja sovelletaan. (Hytönen 2006, 66.) Viittomakieltä voi kääntää erilaisiin tilanteisiin. Käännösteoriat ja teorioiden mukaiset käännösstrategiat toimivat kääntäjän apuvälineinä. Kääntäjä valitsee käännösstrategian työn luonteen mukaan. Oikealla käännösstrategialla sekä perusteellisella pohjatyöllä saavutetaan toimiva käännös. (Roslöf & Veitonen 2006, 109.)

Käännösteorioiden luokitteluun on olemassa useita tapoja. Yhdenlainen tapa on jakaa teoriat joko lähde- tai kohdetekstikeskeisiin teorioihin. *Lähdetekstikeskeiset käännösteoriat* ovat nimensä mukaan lähtötekstiä noudattelevia teorioita. Kääntäjän pyrkimys on siirtää lähtötekstin elementit kohdetekstiin, eli pääpaino on alkuperäisen kirjottajan kieliasun, kulttuurin, ajatusten ja tarkoituksien mukailu. Ekvivalenssiin pyrkiminen on lähdetekstikeskeisille teorioille tyypillistä. (Hytönen 2006, 70–76.)

Robinsonin (1991) mukaan *ekvivalenssi* eli vastaavuuden tavoittelu on käännöksen laadun määrittelyssä tärkein tekijä. Hyväksi käännökseksi määritellään teksti, joka seurailee lähtötekstiä tarkkaan ja uskollisesti. Ekvivalenssin kuvaillaan kä-

sitteenä yksinkertaistavan koko käänösprosessi vain kielten väliseksi koodinvaihdoksi. Tutkijat kuvailevat ekvivalenssin sivuuttavan kulttuuriset, tekstuaaliset sekä muut tilannesidonnaiset merkitykset käänöksestä pyrkien mahdollisimman vastaavaan käänökseen lähtötekstin kanssa. Näiden seikkojen vuoksi ekvivalenssi on jaettu erilaisiin ekvivalenssin muotoihin. Tunnetuimpana muotona on Eugene A. Nidan luoma jako *muodolliseen ekvivalenssiin*, jossa muoto ja sisältö säilyvät lähes muuttumattomina sekä *dynaamiseen ekvivalenssiin*, jossa pyrki- myksenä on välittää lukijalle vastaava reaktio käänöstä luettaessa kuin lähtö- tekstiä luettaessa. (Hytönen 2006, 67–68.)

Hytösen (2006, 69) sanoin *semanttisella ekvivalenssilla* eli merkitysvastaavuudella taas tarkoitetaan kohdetekstikeskeistä tavoitetta. Tavoitteeseen pääse- miseksi pyritään käänöksestä tuottamaan sellainen, että lähtötekstin syvämer- kitys säilyy. Lähtötekstin muoto muuttuu lisäämällä esimerkiksi kohdekieleen so- pivia elementtejä, mutta syvin merkitys on sama.

Kohdetekstikeskeisillä käänösteorioissa pääpaino on käänöksessä ja kää- nöksen lukijalla. Kääntäjä uudellee muotoilee tekstin uudelle lukijalle ja pyrkii itsenäistämään tekstin lähtötekstistä ja kääntämään tekstin kohdekulttuurissa toi- mivaksi itsenäiseksi kokonaisuudeksi. Tällöin käänös on adekvaattinen. Kään- nöstyön perustavoite onkin joko ekvivalenssin tai adekvaattisuuden tavoittelu. (Hytönen 2006, 66–75.) Saatevideon käänöksissä tavoittelimme adekvaatti- suutta ja palohälytyskuulutusten käänöksissä muodollista ekvivalenssia.

Katharina Reissin ja Hans J. Vermeerin (1986) kehittämä skoposteoria on edel- leen kääntäjien keskuudessa yksi tunnetuimpia teorioita. Käänöstutkijat Reiss ja Vermeer kehittivät teorian kaiken kattavaksi, yleiseksi käänösteoriaksi ja sen sanotaankin olevan lähde- ja kohdetekstikeskeisten teorioiden törmäyskoh- dassa. *Skopos* eli kreikaksi tarkoitus, tarkoittaa jonkin ydintä, funktiota eli tarkoi- tusta. Jokaisessa käänöksessä on skopos, ja se asetetaan aina käänöksen päämääräksi tärkeimmäksi kriteeriksi. *Skoposteoria* tavoittelee siis erityisesti käänöksen tarkoitusta, mutta ei ota kantaa tulisiko käänöksen skopoksen olla lähtöteksti- vai kohdetekstikeskeinen käänös. Teoria puhuu sekä adekvaattisuu- den että ekvivalenssin puolesta. (Hytönen 2006, 71–72.)

Reiss & Vermeerin (1986) mukaan kääntäjä antaa lopulliseen käännökseen informaatiota lähtötekstistä niin kuin kääntäjän mielestä on tarkoituksenmukaisinta ja kohdetekstiin muodoltaan sopivinta. Skoposteoriassa kääntäjä yrittää suorittaa käännöksen tarkoituksen välittämässä parhaansa mukaan. Teorian kehittäjät eivät usko, että saman informaation tarjoaminen lähtötekstistä käännökseen olisi edes mahdollista. Käännös on onnistunut, kun käännöksen skopos on täytynyt. (Hytönen 2006, 71.)

4.2 Mentaalinen käännösmalli

Käännösprosessia aloittaessamme vertailimme eri käännösteorioita löytääksemme niistä sopivimman työllemme. Päädyimme käyttämään opinnäytetyössämme käännösteorian mentaalista käännösmallia, joka on pikemminkin käännösstrategia.

Mentaalissa käännösmallissa kääntäminen alkaa ajatuksen tasolla, jonka jälkeen tekstiä analysoidaan ja muokataan kohdekielisemmäksi. Tähän käännösmalliin kuuluu käännöksen korjaamisvaiheita, koska käännöksen toimivuutta testataan viittomakielentaitoisilla useaan otteeseen. Tekstiä viitotaan ilman lähdetekstiä, ja siihen haetaan viittomakielisiä elementtejä kuten osoituksia, paikannuksia ja ilmeitä. Kääntämisprosessi on pitkä, ja se sisältää useita vaiheita. Lopullinen käännös on useiden vaiheiden jälkeen tekijöidensä näköinen. (Roslöf & Veitonen 2006, 115.)

4.3 Pragmaattiset adaptaatiot

Vehmas-Lehdon (1999) mukaan; *pragmaattisia adaptaatioita* käännöstyössä ovat esimerkiksi poistot, järjestyksen muutokset, korvaukset tai lisäykset. Pragmaattisten adaptaatioiden avulla kääntäjä saavuttaa adekvaattisen käännöksen. Käännöksen tekijä eli kääntäjä osaa perustella aina, miksi käytti jotakin näistä edellä mainituista keinoista. Esimerkiksi tietoa poistettaessa käännöksestä syynä saattaa olla asian itsestäänselvyys. Kääntäjä olettaa, että lukija ymmärtää asian

ilman selittelyä, sillä se voi liittyä esimerkiksi lukijan kulttuuriin. Poisto voi olla myös keino selkeyttää tekstiä. Mikäli kääntäjä kokee, että asian selittäminen ymmärrettävästi veisi liian paljon tilaa ja näin ollen myös lukijan mielenkiintoa käännöstä kohtaan, on perusteltua tehdä poistoja käännökseen. (Hytönen 2006,78–79.)

Vehmas-Lehto (1999) määrittelee yleisimmiksi pragmaattisiksi adaptaatioiksi lisäykset ja korvaukset. Syitä pragmaattisten adaptaatioiden käyttöön on monia, mutta yleisimpiä ovat paikka, aika, tekstifunktioerot, konventioerot sekä viestin vastaanottajan taustatiedon erot. (Hytönen 2006,78–79.)

4.4 Glossaus

1980-luvulla kehitetty yhdenlainen viittomakielen merkitsemistapa eli *glossaus* on systeemi, jolla viittomakielen tärkeimmät rakenteelliset ja ilmaisuun liittyvät seikat voidaan muuttaa kirjalliseen ja luettavaan muotoon. Glossilla tarkoitetaan viittoman perusmerkitystä vastaavaa sanaa, joka merkitään suuraakkosin. Lauseita glossattaessa on merkittävä myös viittomatilan kolmiulotteisuus, paikannus, käsimuotojen variaatiot, liikkeiden suunnat sekä ilmeiden käyttö. (Savolainen 2000, 192–193.) Glossattaessa ilmeet voidaan merkitä loppuun esimerkiksi näin: ”MINÄ ILOINEN my” eli ”olen iloinen”. Esimerkissä sana ILOINEN on alleviivattu ja perässä lukee ”my” eli myönteinen ilme. Alleviivaus kertoo, milloin myönteinen ilme tulee näkyä viittojan kasvoilla. (Paunu 1987, 7–10.)

Käytimme käännösvaiheessa glossausta viittomakielisten lausekokonaisuuksien kirjoittamiseen. Glossien avulla testasimme viitottujen lauseiden ja kokonaisuuksien toimivuutta kohdekielessä. Glossit toimivat ikään kuin muistiinpanoina niin kuvauspäivänä kuin käännösvaiheessakin. Kaikki käännösten glossit löytyvät liitteinä opinnäytetyön lopusta. Luvussa 7 kerromme lisää kuvauspäivästä sekä viittojan valmistautumisesta kuvauksiin.

5 SAATEVIDEO JA KAUPPAKESKUKSEN PALOHÄLYTYSKUULUTUKSET

5.1 Saatevideo

Ensimmäinen käännös on saate- eli infovideo (LIITE1). Suunnittelimme saatevideon ja käsikirjoitimme sen ensin suomeksi, jonka jälkeen käänsimme käsikirjoituksen suomalaiselle viittomakielelle. Saatevideon tarkoituksena on saavuttaa kauppakeskus Myllyn kuurot, huonokuuloiset, kuuroutuneet ja kuulevat asiakkaat sosiaalisessa mediassa, tiedottaa tuottamistamme käännöksistä sekä niiden näkyvyydestä kauppakeskuksessa palohälytystilanteissa. Saatevideo sisältää informatiivista, rekisteriltään asiatyylistä eli muodollista viittomista, joka sopii kauppakeskuksen internet-sivuille sekä sosiaaliseen mediaan jaettavaksi. Ishamin (1986) mukaan viittomakielessä rekisterillä tarkoitetaan viittojan tekemiä tilannesidonnaisia kielivalintoja (Laine 2006, 159).

Saatevideon sisältö on kerätty kauppakeskus Myllyn työntekijöille järjestämästä turvallisuuskoulutuksesta, johon osallistuimme ja josta saimme koulutusmateriaalin käyttöömme opinnäytetyön työstämistä varten. Saatevideon alussa kerrotaan lyhyesti Myllyn verkkosivuilta löytyvää informaatiota kauppakeskuksesta, kauppakeskuksen kävijämääristä sekä paloturvallisuusasioista. Palohälytystilanteissa kauppakeskus on jaettu kahteen toiminta-alueeseen, joita ovat Prisma-osa ja Kauppakeskus-osa kaikkine kerroksineen. Alkuosuuden jälkeen kerrotaan kauppakeskuksen palohälytyskuulutusjärjestelmästä. Palohälytyskuulutukset ovat kaksivaiheiset:

1. Ennakkovaroitus (LIITE 2)
2. Palohälytyksen evakuointikuulutus (LIITE 3)

Saatevideolla kerrotaan, miten kaksivaiheinen palohälytyskuulutus ilmenee kauppakeskuksessa ja miten edellä mainituissa tilanteissa tulee toimia.

5.2 Ennakkovaroitus Prisma-osassa ja Kauppakeskus-osassa

Palohälytystilanteissa ensimmäinen vaihe on ennakkovaroitus, joka ilmoittaa asiakkaille ja henkilökunnalle, että kauppakeskuksessa on palohälytys. Kuulutus kuulutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kuulutukset eivät kuulu pysäköintilaitoksessa. Tarvittaessa pysäköintilaitoksen palokellot käynnistetään manuaalisesti. Ennakkovaroitus kertoo, kummassa kauppakeskuksen osassa palohälytys on havaittu. Ennakkovaroitus kuulutetaan kuitenkin koko kauppakeskuksessa, vaikka hälytys havaittaisiinkin vain toisessa näistä osista. (Suominen 2018.)

Prisma-osan ja Kauppakeskus-osan palohälytyskuulutukset ovat muutoin identtiset, mutta kuulutuksessa spesifioidaan, että kummassa osassa hälytys on havaittu. Viitotuilla videoilla tämä on huomioitu tekstityksessä sekä visuaalisesti esitettyinä. Videolla näkyy kauppakeskuksen toiminta-alueiden pohjakartta, jossa hälyttävä osa vilkkuu punaisena rajauksena (Kuva 1, Kuvakaappaus vilkkuvasta pohjakartasta). Hälytyksen sijainnin ilmentäminen tällä tavoin visuaalisesti on kauppakeskuksen kiinteistöpäälliköltä saatu ehdotus, jonka havaitsimme myös hyväksi sekä toimivaksi ratkaisuksi.

KUVA 1. Kuvakaappaus vilkkuvasta pohjakartasta

Ennakkovaroituksen aikana palokunta saapuu kauppakeskukseen tarkastamaan tilanteen. Vain palokunta on valtuutettu kytkemään kuulutukset pois tarkastuksen jälkeen, mikäli välitöntä vaaraa ei havaita. (Suominen 2018.)

5.3 Palohälytyksen evakuointikuulutus

Ennakkovaroitus etenee palohälytyksen evakuointikuulutukseen automaattisesti, mikäli tilanne vaatii evakuointia (Suominen 2018). Omatoiminen siirtyminen suojaan viranomaisen kehotuksesta on evakuointia. *Evakuointi* on suojaamiskeino uhan tai vaaratilanteen tapahtuessa. Evakuointitilanteessa kansalaiset ohjataan viranomaisten johdolla turvalliselle alueelle. (Keski-Uudenmaan pelastuslaitos. Palvelut. Väestön suojaaminen. Evakuointi.)

Palohälytyksen evakuointikuulutus kuulutetaan koko kauppakeskuksessa, mutta kauppakeskus tyhjenetään vain hälyttävästä osasta. Evakuointitilanteissa toiminta-alueiden rajaavat liukupalo-ovet ja palorullaovet sulkeutuvat ja osassa, jossa hälytystä ei ole havaittu, voidaan jatkaa toimintaa normaalisti. Palohälytyksen evakuointikuulutus kuulutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kuulutus kehottaa kauppakeskuksen henkilökuntaa ja asiakkaita poistumaan rakennuksesta sekä pysymään rauhallisina. Kauppakeskuksen henkilökunta on ohjeistettu evakuointitilanteissa opastamaan asiakkaita ulos kauppakeskuksesta. Evakuointitilanteissa henkilökunta kokoontuu ennalta määrätyille kokoontumispaikoille kauppakeskuksen ulkopuolelle odottamaan seuraavia ohjeita ja mahdollista lupaa palata kauppakeskukseen. Paikalle saapuneet pelastusyksiköt ovat ainoita, jotka voivat todeta kauppakeskuksen jälleen turvallisiksi. (Suominen 2018.)

5.4 Tilanne ohi -kuulutukset

Tilanne ohi -kuulutuksia on kaksi kappaletta: ennakkovaroituksen tilanne ohi -kuulutus (LIITE 4) ja evakuointitilanne ohi -kuulutus (LIITE 5). Kun kauppakeskuksessa palohälytys on ohi, vartijat tiedottavat asiakkaita tilanne ohi -kuulutuk-

silla. Molemmat tilanne ohi -kuulutukset kuulutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ennakkovaroitus tilanne ohi -kuulutuksen tarkoituksena on informoida asiakkaita, mikäli havaittu hälytys oli aiheeton. Ennakkovaroituksen tilanne ohi -kuulutus kuuluu koko kauppakeskuksessa, kunnes vartijat kytkevät sen pois. (Suominen 2018.)

Evakuointitilanteissa asiakkaat on ohjattu kauppakeskuksen hälyttävästä osasta ulos, kunnes tilanne todetaan vaarattomaksi. Kun kauppakeskukseen on jälleen turvallista palata, automaattinen kuulutus kuuluttaa viestin asiakkaille sekä henkilökunnalle ja pyytää heitä palaamaan takaisin kauppakeskukseen. Evakuointitilanne ohi -kuulutus kuuluu koko kauppakeskuksessa sekä kauppakeskuksen ulkopuolella ja se sammutetaan vartijoiden toimesta. (Suominen 2018.)

5.5 Videoiden viittoja

Videoiden sisällön kielellisen ilmaisun tavoitteena oli olla mahdollisimman kohdekielinen ja selkeästi artikuloitu. Näiden seikkojen lisäksi pohdimme paljon videoiden näkyvyyttä suuressa kauppakeskuksessa ja koimme, että paras lopputulema syntyy, kun videolla viittoo natiivi viittomakielinen. Vaikka tulkkiopetuksesta saamamme opetus on laadukasta ja valmistaa työelämään, niin viittomakielen kieli-taitomme ei silti ole äidinkielenomaista.

Opinnäytetyömme ohjaajan ehdotuksesta videoille viittojaksi etsittiin natiivi viittomakielinen kuuro, joka viittoo kaikissa kuudessa videossa. Saimme suosituksen viittomakielisestä Janita Nurmisesta Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkauksen lehtorilta. Janita Nurminen on aiemmin tehnyt yhteistyössä Kuurojen Liiton kanssa viitottua materiaalia Viittomakieliseen kirjastoon. Nurmisen kokemus erilaisten videoproduktioiden tekemisestä välittyi kuvauksissa vahvana ammattitaitona.

Nurminen on tunnettu kasvo kuurojen yhteisössä. Nurmisen tutut kasvot videoilla tuo tavoiteltua huomiota kauppakeskuksen käytävillä palohälytystilanteissa ja myös saatevideolle sosiaalisessa mediassa.

Ennen kuvausten aloittamista kaikki opinnäytetyön osapuolet kirjoittivat kuvaussopimuksen, jossa sovittiin muun muassa kertaluontoisesta korvauksesta Nurmiselle. Korvauksen maksoi Kauppakeskus Mylly.

6 MATERIAALIN KÄÄNNÖSPROSESSI

6.1 Käännösprosessin aloittaminen

Videoiden käännösprosessin aloitimme kesäkuussa 2018. Kauppakeskus Myllyn turvakoulutuksesta saatujen kuulutusmateriaalien pohjalta aloimme työstää käännöksiä. Terhi Rissasen sekä Niina Hytösen (2006) toimittama ”Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä” johdatteli käännöstyön alkuvaiheessa eri käännösteorioihin. Sopivasta käännösmallista saimme teoreettista ja konkreettista apua itse käännöstyöhön.

Käännösmalliksi kaikkiin videoihin valikoitui mentaalinen käännösmalli, joka on pikemminkin käännösstrategia. Tämä käännösmalli oli mielestämme niin työlemme kuin itsellemme kääntäjinä sopivin, sillä olimme tehneet etukäteen jo paljon ajatustyötä käännösprosessia varten. Käännösmallin valikoiduttua pohdimme paljon käännöksien tavoitetta. Koska palohälytyskuulutusten tuli olla sisällöltään ja ulkoasultaan mahdollisimman vastaavat lähtötekstin kanssa, käännöstavoitteeksi valikoitui muodollinen ekvivalenssi. Saatevideon käännöstavoitteeksi valikoitui adekvaattisuus, sillä tahdoimme painopisteen olevan kohdekielessä.

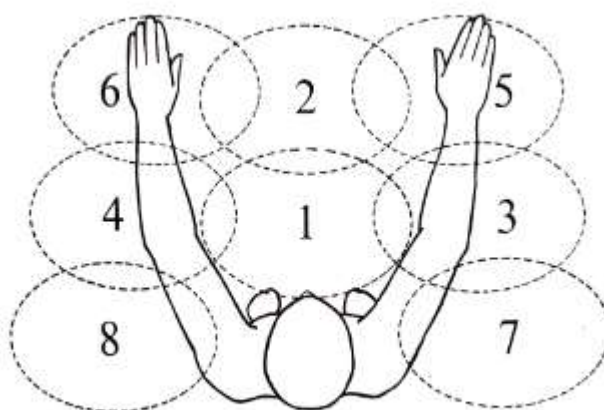
Saatevideon sisällön laadinnassa saimme vapautta. Tämän vuoksi tahdoimme pääpainon olevan kohdekielessä- ja kulttuurissa. Aloitimme käännöstyön hahmottelemalla saatevideon käsikirjoitusta. Valikoimme sisältöön ne asiat, jotka olivat mielestämme tärkeää informaatiota palohälytyskuulutuksista. Sisällön rajaukseen vaikutti saatevideon informaation ymmärrettävyys kohdekielessä- ja kulttuurissa. Sisällön rajausta tehtäessä pohdimme myös tarkkaan Myllyn imagoa. Tavoitteena oli, että saatevideo sopisi Myllyn sosiaaliseen mediaan julkaistavaksi.

Käsikirjoituksen valmistuttua aloimme hahmotella viittomakielisiä käännöksiä lähtötekstin avulla. Viittomakielisistä verkkosanakirjoista Suvista ja SignWikistä tarkastimme yksittäisiä viittomia, käsimuotoja sekä liikkeitä, joita emme tienneet tai emme olleet varmoja niiden tuottamisesta. Vuonna 2003 avattu Suvi.viittomat eli

Suomen viittomakielten verkkosanakirja on internetissä toimiva verkkosivusto, josta voi etsiä niin viittomia kuin viittomakielisiä lauseita. Tietoa voi hakea kirjoitetulla suomen kielellä tai viittomakielellä, viittomakielen rakennepiirteiden perusteella. (Suvi viittomat. Etusivu.) SignWiki on wikisanakirja, joka tarjoaa tietoa ja aineistoja suomalaisella sekä suomenruotsalaisella viittomakielellä internetissä. SignWiki -sivustolle voi kuka tahansa lisätä vapaasti esimerkiksi sanastoa, tietovisoja, opetusmateriaalia sekä tietopaketteja liittyen viittomakieleen. (SignWiki. Tietoa SignWikistä.)

Käännös alkoi muotoutua kokonaisuus kerrallaan. Mietimme lauseita ensin kohdekielen- ja kulttuurin kannalta toimivimmalla tavalla, viitoimme lauseet läpi eri tavoin ja päädyimme sitten mielestämme sopivimpaan ratkaisuun. Viittomakieliset käännökset kirjasimme muistiin glossaamalla.

Käännösvaiheessa pohdimme paljon viittomien paikantamista eli tilankäyttöä. Paikannusta kuvattaessa käytetään aluenumeroita, joita on yhteensä kahdeksan (Paunu 1987, 8). Mietimme, miten sijoittaa Prisma-osa ja Kauppakeskus-osa niin, että ne olisivat oikeassa paikassa kauppakeskuksesta käsin katsottuna. Päädyimme sijoittamaan Prisma-osan ja Kauppakeskus-osan niin kuin ne ovat toiminta-alueiden pohjakartassa käännösvideoilla. Prisma-osa paikannettiin alueelle 3, ja Kauppakeskus-osa alueelle 4 (Kuva 2, Tilankäyttö viittomakielessä).

KUVA 2. Tilankäyttö viittomakielessä. (Paunu 1987, 8.)

6.2 Käännösten hiominen

Käännösten työstäminen vaihe vaiheelta on tuonut halutun lopputuloksen. Elokuussa 2018 saimme käännösten ensimmäisen raakaversioon valmiiksi. Lähetimme ensin kaikkien käännösten suomenkieliset tekstit ja glossit opinnäytetyömme työelämäohjaajalle Jenni Kurulle, joka on ammatiltaan viittomakielen tulkki. Kuru katsoi glossimme läpi ja antoi kommentteja, joiden perusteella teimme pieniä muutoksia. Saamamme kommentit Kurulta olivat muun muassa viittomavalinnoista, paikantamisesta, asioiden toisin tavoin esittämisestä eli muokkaamalla lauserakennetta, jotta lopputuloksesta tulisi selkeämpi ja helpompi ymmärtää.

Kuru pohti palautteessaan, että muuttuuko viesti liikaa, mikäli teemme muokkauksen lauseisiin hänen ehdotustensa mukaisesti. Muokkausta olisi voinut perustella kulttuurikäännöksellä. Kulttuurikäännöksessä kääntäjän täytyy tuntea kohdekulttuuri ja kieli hyvin, jotta käännöksen tavoite saavutetaan (Roslöf & Veitonon 2006, 111). Kulttuurikäännöksen käyttäminen käännösstrategiana olisi aiheuttanut sen, että kuulutusten käännös ei olisi enää vastannut kuulutusten sisältöä. Olimme palautteen huomioon ryhtyessämme korjaamaan sekä muokkaamaan käännöksiä ja glosseja.

Käännösten hiomisen jälkeen sovimme ajan Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen tulkkauksen lehtorin, suomalaista viittomakieltä opettavan Mari Virtasen kanssa. Virtasen äidinkieli on suomalainen viittomakieli. Virtasen kanssa katsoimme glossit sekä tekstit läpi. Viitoimme yhdessä Virtasen kanssa glosseja ja mietimme käännösten ymmärrettävyyttä kohderyhmän näkökulmasta. Teimme saamamme palautteen pohjalta käännöksiin sekä glosseihin pieniä muutoksia.

Saimme Virtaselta ja Nurmiselta palautetta, että viittomakieliset henkilöt tarvitsevat selventävää kuvailua, sillä heidän ajattelutapansa on vahvasti visuaalisuuteen pohjautuva. Tämä on yksi viittomakielen diskurssin piirteistä. Callowin (1974) mukaan selittävä diskurssi tarkoittaa yksityiskohtaista selostusta, asioiden kuvailua ja kuvailevaa kieltä sekä tiedon välittämistä. Selittävälle diskurssille on tavanomaista käyttää kielessä paljon adjektiiveja. (Laine 2006, 156.)

Lisäämällä viittomakielelle ominaisia diskurssin piirteitä kuten kuvailua, pysyimme yhdistämään asiakokonaisuudet toisiinsa paremmin ja siten luomaan käänöksistä vahvasti visuaaliset ja kohdekieliset.

Saimme Virtaselta palautetta myös yksittäisistä viittomavalinnoista, osoituksista ja lauserakenteesta. Palautteen mukaan viittoma ”KUULUTUS” jää irralliseksi ja ei yksinään riitä kertomaan käänöksien kohderyhmälle, kuinka palohälytyskuulutusjärjestelmä toimii. Virtanen ehdotti, että paikantaisimme kaiuttimet ylös kattoon sekä kuvailisimme niiden toimintaa. Päädyimme paikantamaan kaiuttimet kattoon, jossa ne yleensä isoissa kauppakeskuksissa sijaitsevat. Lisäsimme kaiuttimien toiminnan kuvailua (kaiutin pauhaa-3y) -viittomalla, jolloin lauseen kokonaisuudesta tuli visuaalisempi.

Lähetimme suomenkieliset tekstit sekä käänöksien glossit videoiden viittojalle, Nurmiselle ennen kuvauspäivää. Nurminen teki glossien kanssa ajatustyötä ja ehdotti omasta mielestään toimivampia ratkaisuja viittomiseen. Hioimme käänöksiä ja glosseja vielä ennen kuvauksia yhteistuumin, jotta ne olisivat mahdollisimman toimivat kohdekielellä.

Saatevideon käänösprosessi oli erilainen kuin palohälytyskuulutusten. Pohdimme paljon, miten saisimme viestin välittymään visuaalisesti ja siten, että asia tulee oikealla tavalla ymmärretyksi. Saimme kuuroilta natiiveilta Virtaselta sekä Nurmiselta palautetta siitä, että asioita tulisi avata paremmin, jotta viesti olisi varmasti selvä kaikille kuuroille. Mietimme oikeaa tapaa käsitteiden avaamisen ja muistimme käänösstrategian nimeltä *parafrasointi*. Aikion (1981) mukaan *parafrasointi* tarkoittaa asioiden esittämistä selventäen (Roslöf & Veitonen 2006, 112).

Viittomakielessä sanojen *sormittaminen* eli sormiaakkostaminen visuaalisesti on joskus tarpeen (Roslöf & Veitonen 2006, 112). Kaikille sanoille ei löydy viittomaa ja joskus ne ovat esimerkiksi murreperäisiä, jolloin ne eivät ole kaikkien tiedossa. Tällöin sormittaminen on yksi keino selventää asiaa vastaanottajalle. Glossattaessa saatevideota pohdimme, tietävätkö kaikki kohderyhmämme viittomakieliset ”PRISMA” -viittoman, sillä Prismalle löytyy useampia viittomia. Päädyimme ratkaisuun, että Nurminen viittoo videolla ensin Prisman viittoman, jonka jälkeen

sana sormittaaan: p-r-i-s-m-a. Näin varmistamme, että esimerkiksi uusille asiakkaille ei jää epäselväksi mistä puhutaan.

6.3 Käännösprosessin aikana ilmenneet haasteet

Prosessin aikana ilmeni useita haasteita, joihin emme olleet osannut varautua etukäteen. Kesällä tekemämme käännöstyö muuttui, sillä kauppakeskus oli muokannut kuulutusten sisältöä. Saimme tilaajalta sähköpostitse uudet kuulutukset. Onneksemme kuulutusten sisältö ei muuttunut radikaalisti, joten onnistuimme korjaamaan vielä sisällön sekä muuttamaan käännöksiä uutta sisältöä vastaavaksi ilman, että kaikki tekemämme käännöstyö olisi mennyt hukkaan.

Ajoittain haasteita käännöstyöhön toi meidän opinnäytetyöntekijöiden ensikertalaisuus kääntäjinä sekä työn ajoitus. Aikataulutuksemme oli käännöstöiden osalta tiukka, ja työ oli aikataulutettu siten, että käännöstyö tehdään kesällä 2018. Käännöstyötä tehdessä emme pystyneet kysymään tulkkauksen lehtoreilta kesäloman vuoksi apua, joka olisi ollut joissakin tilanteissa tarpeen.

Saatevideon sisällön rajauksessa haasteelliseksi osoittautui informaation laajuus. Saatevideon tarkoituksena on informoida palohälytyskuulutusten toimintaa hälytystilanteissa asiakkaille, jotka eivät niitä kuule. Sillä mikäli kuulutuksia ei ole ennen kuullut tai ei kuule hälytysten sattuessa, voi tilanne olla epäselvä. Tämän vuoksi halusimme tehdä saatevideon, jossa selitetään nämä seikat.

Merkityksen välittäminen oli haastavaa käännettäessä suomenkielistä tekstiä viittomakielelle. Haasteellista oli valita oikeat viittomat, jotka vastaisivat suomen kielen merkitystä ja välittäisivät viestin oikealla sävyllä katsojalle. Ishamin (1986) mukaan hahmottamalla viestin useammasta näkökulmasta voi todella ymmärtää sen kontekstia. Kontekstin ymmärrettyä voi alkaa analysoida viestin eri piirteitä. Näitä piirteitä ovat muun muassa sisältö, rekisteri, tavoite ja tunne. Viestin tunnesävyä voidaan välittää puheen painotuksella ja erilaisilla sana- tai viittomavallinnoilla. Viittomakielellä tunnesävyjä välitetään muuntamalla viittomisen voimakkuutta. (Laine 2006, 158–159.)

Tilanne ohi -kuulutuksissa asiakkaille ja henkilökunnalle kuulutetaan ”pahoittelemme häiriötä”. Pohdimme kuinka viittoa viittoman ”PAHOITELLA”, jotta viittoma välittäisi kuulutusta vastaavan sävyn.

Ensikertalaisuus kääntäjänä loi haastetta koko käännösprosessin ajan. Mentaalisen käännösmallin käyttäminen niin lyhyissä kuin pitkissä asiakokonaisuuksissa oli haasteellista. Vaikka saatevideon sisältö on meidän tuottamamme teksti, oli kokonaisuus haasteellinen kääntää. Käännöstä tehtäessä lähdeteksti tukee muistia, mutta mentaalisisessä käännösmallissa lähdeteksti hylätään ja kokonaisuuksia viitotaan ilman lähdetä, jotta käännös alkaisi elää (Roslöf & Veitonen 2006, 115). Jouduimme toistuvasti tukeutumaan lähdetekstiin, sillä kokonaisuuk-sien muistaminen oli hankalaa.

Palohälytyskuulutusten asiakokonaisuudet olivat niin lyhyitä, että lähteestä ir-taantuminen oli hankalaa, sillä kuulutusten viittominen piti olla linjassa kauppakeskuksessa kuuluvien kuulutusten kanssa. Viittominen ei voi jatkua kovin paljon pidempään kuin kuulutus kestää. Tekstitykset tukevat viittomista, jolloin eri tah-dissa menevä viittominen ja tekstit olisivat olleet toimimaton kokonaisuus. Kään-nös ei voinut sisältää liikaa selventävää informaatiota palohälytyskuulutuksista tai kauppakeskuksen paloturvallisuuskäytännöistä, koska se olisi ollut epätasa-ar-voista suhteessa kauppakeskuksen kuuleviin asiakkaisiin. Käännöstyön aikana huomasimme, että mentaalinen käännösmalli ei toimi näin lyhyissä asiakokonai-suuksissa ja tavoitteeksemme vaihtui muodollinen ekvivalenssi.

7 KÄÄNNÖSMATERIAALIN TEKNINEN TOTEUTUS JA VALMIIT VIDEOT

7.1 Kuvauspäivä

Diakonia-ammattikorkeakoulun opetusteknologian asiantuntija Kimmo Turtiainen ohjeisti meitä tulkkausstudion varustelusta sekä valaistuksen säädöstä. Diakonia-ammattikorkeakoulun Turun-kampuksen tiloissa sijaitseva tulkkausstudio on akustoitettu huone, jonka varustukseen kuuluu kiinteitä ja liikuteltavia studiovaloja sekä kuvaukseen käytettäviä erivärisiä taustakankaita. Aikaisemman kokemuksemme mukaan neutraalin valaistuksen luominen tulkkausstudiossa on osoittautunut ongelmalliseksi. Väärin suunnatuista valoista voi muodostua varjoja viittojan kasvoille tai kasvot voivat ylivalottua (Kotimaisten kielten keskuksen viittoma-kielten lautakunta 2015a). Pahimmassa tapauksessa huonosti valottuneen videon kanssa joudutaan tekemään korjailuja editointivaiheessa. Turtiaisen opastuksen ja vihjeiden avulla osasimme suunnata valot niin, että pystyimme lopulta kuvauspäivänä kuvaamaan laadukkaat videot.

Valmiit videot eivät eroa huomattavasti toisistaan, sillä viittoja, hänen vaatetuksensa sekä viittojan sommittelu kuvassa ovat samanlaiset kaikissa videoissa. Ainoastaan asiasisältö vaihtuu. Emme halunneet vaihtaa viittojan vaatteita tai hiustyyliä, vaan halusimme videoiden olevan yhtenäisiä. Nurminen oli kanssamme samaa mieltä, että tavoitteena oli luoda selkeät, asialliset, palohälytystilanteissa toimivat ja Myllyn imagoon sopivat videot. Kohdekulttuurista vaikutusta videoihimme lisäsi Nurmisen kuuluminen videoiden kohderyhmään.

Suunnittelimme, että käytämme videoissa eri värisiä taustakankaita, jotta katsoja havaitsisi visuaalisesti kuulutusten eroavaisuudet. Taustakankaat valitsimme videoiden sisällön mukaan. Saatevideon sekä tilanne ohi -kuulutusten taustakankaan väriksi valikoitui neutraalin sävyinen harmaa (Kuva 3, Kuvakaappaus saatevideosta).

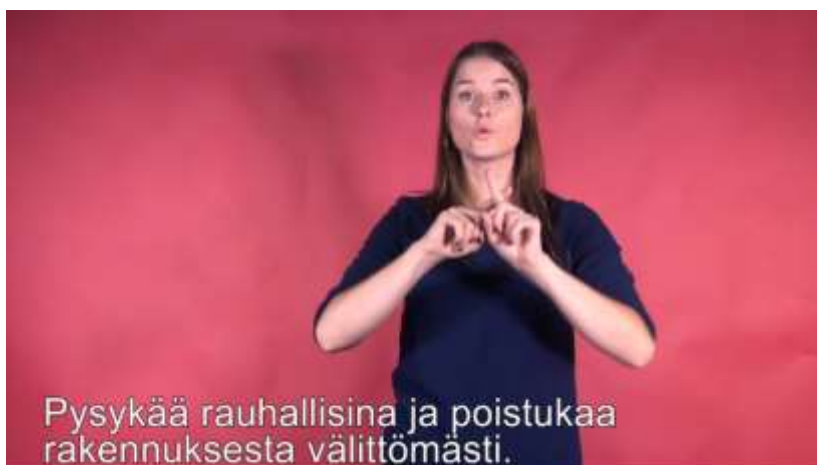
KUVA 3. Kuvakaappaus saatevideosta

Ennakkovaroitus -videoiden taustakankaaksi valitsimme vihreän värin herättämään asiakkaissa huomiota ja tarkkaavaisuutta (Kuva 4, Kuvakaappaus ennakkovaroitus -videosta). Tulkkausstudion kahdesta vihreästä sävystä päädyimme kirkkaamman vihreän sävyyn, koska tummemman vihreää kangasta vasten viittoja olisi näyttänyt liian kalpealta.

KUVA 4. Kuvakaappaus ennakkovaroitus -videosta

Palohälytyksen evakuointikuulutuksen taustakankaaksi valitsimme punaisen kankaan viestimään, että kyseessä on vakava ilmoitus (Kuva 5, Kuvakaappaus palohälytyksen evakuointikuulutus -videosta). Tavoitteenamme oli, että palohälytystilanteessa selkeillä taustakankaiden vaihdoilla videot erottuvat toisistaan. Kaikkiin tilanne ohi -kuulutuksiin käytimme jälleen taustakankaana rauhoittavan neutraalia harmaata.

KUVA 5. Kuvakaappaus palohälytyksen evakuointikuulutus -videosta

Sommittelimme viittojan seisomaan keskellä kuvaa niin, että hänen ympärilleen jäi sopivasti tyhjää tilaa paikantamiseen. Esimerkiksi pään yläpuolella on oltava riittävästi tyhjää tilaa, jottei korkealle paikannettavat viittomat kuten videollamme kuvaileva viittoma (kaiutin pauhaa-3y) rajaudu kuvasta ulos. Viittomakielistä tallennetta kuvattaessa viittoja suositellaan rajattavaksi hieman vyötärön alapuolelta (Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta 2015b, 17).

Viittomakielisen videon kuvaamisessa on huomioitava, että kuvauskulmat vaikuttavat viittomakielen seurattavuuteen. Viittomakielen kolmiulotteisuuden vuoksi joidenkin viittomien havainnoiminen vaikeutuu, jos viittoja viittoo kohtisuoraan kameraan. Esimerkiksi kymmenluvut voidaan tuottaa viittomalla luvut kohtisuoraan tai hieman sivulle. (Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta 2015a.) Opintojen aikana olemme saaneet neuvon, jonka mukaan oikeakätisen viittojan tulee asettautua seisomaan kameraa kohti hieman oikealle kääntyneenä ja vasenkätisen hieman vasemmalle kääntyneenä kuitenkin niin, että viittojan katse on luontevasti kameraan. Viittojan seisoessa viistosti kameraa kohti kolmiulotteisuuden havainnoiminen mahdollistuu ja katsojan on helpompi seurata viittomista.

Opinnäytetyön tuoteosa kuvattiin syyskuussa 2018, Diakonia-ammattikorkeakoulun tulkkausstudioissa. Testasimme kameran toimivuuden sekä varmistimme eri väristen taustakankaiden toimivuuden manuaalisesti säädetyssä valaistuksessa.

Huomasimme, että punaiseen taustakankaaseen muodostui paljon varjoja, koska kankaassa oli runsaasti käytön jälkiä ja pintaan oli muodostunut kupruja.

Televisiotulkkauksessa tulkin pukeutuminen sekä meikin käyttö korostuvat. Värikkäät, kuviolliset vaatteet voivat tehdä viittomisen seuraamisesta raskasta. Studion valoissa suurten korujen pinnat voivat aiheuttaa heijastuksia. Parhaiten tulkkauksen soveltuu yksivärinen ja hillitty pukeutuminen. (Veitonen 2006, 258.) Ennen kuvauspäivää olimme keskustelleet Nurmisen kanssa vaatetuksesta sekä meikistä. Sovimme, että videoilla vaatetuksen ja meikin tulisi olla neutraali ja asiallinen. Kuvauksissa Nurmisella on yllään tummansininen paita, jotta kädet ja taustakankaat erottuvat selkeästi.

Puhutun kielen rytmitystä ohjaillaan lauseintonaatioilla sekä äänenpainoilla. Viittomakielellä ilmeiden, kehon sekä käsien rytmien vaihdokset ylläpitävät tekstin sidosteisuutta sekä helpottavat eri asioiden välisten suhteiden ymmärtämistä. (Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta 2015b, 13.) Emme olleet ennakkoon keskustelleet, kuinka saatevideon pitkiä asiakokonaisuuksia tulisi viittoessa tauottaa, vaan viittoja itse kertoi, mikä oli hänelle luontainen rytmiiä.

Pohdimme yhdessä sopivaa viittomisnopeutta ja lopputuloksessa viittojan rytmii on erittäin selkeä ja rauhallinen. Saatevideon kuvauksissa Nurminen viittoi asiakokonaisuuden kerrallaan, joita oli yhteensä kuusi kappaletta. Tulkkausstudion varusteluun kuuluvaan tietokoneeseen oli liitetty kaksi näyttöä. Asettelimme näyttöt niin, että Nurminen pystyi seuraamaan glosseja näyttöiltä vaivatta. Jokaisen asiakokonaisuuden jälkeen viittoja piti lyhyen tauon ja lukaisi näyttöltä seuraavan kohdan. Editointivaiheessa asiakokonaisuudet editoitiin yhdeksi videotiedostoksi. Palohälytyskuulutukset olivat lyhyitä asiakokonaisuuksia, jotka Nurminen muisti hyvin ulkoa.

7.2 Editointi, tekstitys ja valmiiden videoiden luovutus

Videoiden jälkikäsittelyyn käytettiin Adobe Premiere Pro -videoeditointiohjelmistoa, joka oli käytettävissä Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Kaikki kuulutukset kuvattiin yhdellä otolla, joten niiden jälkityöhön kuului vain virallisten kuulutusten mukaisen tekstityksen lisääminen. Koska toiminta-alueille on omat ennakkovaroitukset, teimme Prisma-osalle ja Kauppakeskus-osalle erilliset ennakkovaroitus -videot. Käytimme ennakkovaroitus -videoiden pohjana samaa videota, mutta editointivaiheessa lisäsimme siihen kuvan toiminta-alueiden pohjakartasta sekä tekstitykseen hälyttävän osan nimen. Liitteitä tässä opinnäytetyössä on viisi, vaikka lopputuotteita eli videoita valmistui kuusi kappaletta.

Tekstitimme kaikki videot, sillä emme halunneet niiden aiheuttavan hämmennystä niissä kauppakeskus Myllyn asiakkaissa ja henkilökunnassa, jotka eivät ymmärrä viittomakieltä. Huhtikuussa 2019 Suomessa astui voimaan laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (L 306/2019). Lailla taataan EU:n saavutettavuusdirektiivissä määriteltyjen tavoitteiden toteutuminen. WCAG-ohjeistuksen (Web Content Accessibility Guidelines) mukaan esimerkiksi pelkkää ääntä, videokuvaa tai niiden yhdistelmää sisältävä mediasisältö on tekstitettävä, jotta saavutettavuusvaatimukset täyttyvät. Tekstityksen avulla videoiden tieto välittyy varmasti ja niitä on mahdollista katsoa ilman ääntä missä ja milloin vain. (Aluehallintovirasto 2019.) Tekstitys hyödyttää myös suomen kielen opiskelijoita ja lukemaan opettelevia (Rajala 2019).

Pohdimme, että onko tekstityksille tarpeellista laittaa tummennettu tausta ja suurempi fontti. Kuurosokeat asiakkaat, joilla on kapea näkökenttä eivät välttämättä näe viittomista, jos video näytetään isolta näytöltä. Tällöin ehkä he lukevat tekstitystä. Myös muut ihmiset, joilla on heikentynyt näkökyky tarvitsevat selkeän tekstityksen ja silloin tekstitys ei voi hukkaa taustaan. Yleensä taustan tummennusta käytetään, jos taustalla on paljon värejä tai vilinää. Päädyimme tekstittämään videot ilman tummennusta, koska kuvasimme käyttäen jalustaa eli kamera ei ollut liikkeessä ja tekstityksen tausta pysyi paikallaan. Kysyimme asiaa Turtaiselta, jonka mukaan tekstityksen tausta tummennuksen käyttäminen tässä tapauksessa oli tarpeetonta.

Saatevideon tekstitys osoittautui haastavaksi, sillä viitotut asiakokonaisuudet rytmittyivät eri tavalla kuin lähdeteksti. Käännöstyössä huomioitu viittomakielen kielioppi, sidosteisuus sekä toistot vaikuttivat tekstittäessä siihen, kuinka kauan kukin tekstitys vuorollaan näkyy videolla. Tekstityksen tulee näkyä niin kauan, että sen ehtii lukea rauhassa. Emme olleet aikaisemmin tekstittäneet videoita, joten emme tieneet millaisia käytäntöjä tekstittäessä tulisi noudattaa. Olimme nähneet televisiossa tekstityksiä, joissa lauseen kesken jääminen oli merkitty yhdysmerkillä, joten teimme samalla tavalla. Sommittelimme tekstityksen mielestämme sopivalle korkeudelle huomioiden, että tekstitys ei häiritse viittomisen seuraamista.

Pohdimme käännöstyön vaiheissa myös lopullisten videoiden näkyvyyttä sekä selkeyttä. Emme saaneet Kauppakeskus Myllyltä tietoa siitä, millaista kuvasuhdetta he käyttävät käytävien tv-ruuduilla ja näytöillä, tai millaista tiedostomuotoa heidän järjestelmänsä tukee. Tämän kaltaiset pienet käytännön asiat aiheuttivat päänsäivä ja hankaloittivat työn kulkua.

Näytimme tekstitetyt videot koulumme suomen kielen lehtorille ja saimme palautetta sekä ohjeita tekstitykseen. Lehtorin kommenttien pohjalta teimme korjauksia. Poistimme muun muassa yhdysmerkit kesken jäävistä lauseista. Olimme kirjoittaneet saatevideon suomenkielisen tekstin kesän aikana, emmekä olleet näyttäneet tekstiä aiemmin suomen kielen lehtorille. Saamamme palautteen pohjalta teimme myös korjauksia saatevideon tekstiin. Palaute liittyi toiminta-alueiden sekä kuulutusten nimien kielioppivirheisiin, jotka eivät vaikuttaneet viittomakieliin käännöksiin. Kauppakeskuksen käyttämät termit olivat kieliopillisesti väärin, joten lehtorimme avustuksella korjasimme ne kieliopillisesti oikeiksi. Informoimme muutoksesta myös kauppakeskuksen kiinteistöpäällikköä, joka antoi luvan muutoksille, jotta saimme työhömmme käyttöön oikein kirjoitetut termit.

Editoinnissa kaikista videoista poistettiin ääniraidat, sillä ne eivät sisältäneet mitään informaatiota. Teimme värikorjailua palohälytyksen evakuointikuulutus -videon huomattuaamme, että videossa Nurmisen kasvojen sävy punaisempi kuin

muissa videoissa taustakankaasta johtuen. Lisäsimme saatevideon lopputeksteihin tekijöiden tiedot sekä kauppakeskus Myllyn ja Diakonia-ammattikorkeakoulun viralliset logot.

Editoinnin jälkeen valmiit videot katsottiin läpi ja hyväksyttiin opinnäytetyötä ohjaavalla lehtorilla. Opinnäytetyön videot palautettiin kauppakeskukselle ensimmäisen kerran tammikuussa 2019. Opinnäytetyön raporttia tehdessämme katsoimme vielä kaikki videot viimeisen kerran läpi. Huomasimme, että videoihin oli tullut kirjoitusvirhe. Olimme kirjoittaneet pohjakarttaan ”parkkilaitos” emmekä ”pysäköintilaitos”. Halusimme korjata kirjoitusvirheen ja editoimme uudelleen videot, joissa virhe ilmeni. Tahdoimme opinnäytetyön tekijöinä kantaa vastuun siitä, että virheellinen termi ei näy kauppakeskuksen virallisissa videoissa.

Kuulutusten muuttumisen vuoksi myös ennakkovaroituksen käännökseen oli jäänyt virhe. Kauppakeskuksen aiemmissa kuulutuksissa asiakkaita ja henkilökuntaa kehoitettiin seuraavanlaisesti: ”Älkää käyttäkö hissejä turvallisuutenne vuoksi.” Uusissa virallisissa kuulutuksissa kielletään hissien käyttö, mutta turvallisuussyitä ei enää mainita. Huomasimme virheen, kun olimme palauttamassa videoita kauppakeskukselle. Pohdimme, saavatko kauppakeskuksen kuurot, huonokuuloiset ja kuuroutuneet asiakkaat enemmän informaatiota kuin kuulevat ja kirjoitettua suomen kieltä ymmärtävät asiakkaat. Varmistimme asian vielä opinnäytetyömme ohjaajalta. Päädyimme yhdessä ratkaisuun, että käännökseen jäänyt virhe ei ole asiakkaille haitallinen, sillä kyseessä ei ole asiavirhe. Mikäli olisimme editoineet kohdan ”turvallisuutenne vuoksi” pois videolta, olisi viittominen ja näin ollen informaatio katkennut väärässä kohdassa. Leikattu lopputulos olisi ollut häiritsevämpi kuin nykyinen lopputulos, jossa Nurminen viittoo ”älkää käyttäkö hissejä turvallisuutenne vuoksi”. Kauppakeskus kieltää kuulutuksessa hissien käytön juurikin siitä syystä, että palohälytystilanteissa hissien käyttö ei ole turvallista.

Lehtorin hyväksynnän jälkeen kaikki korjatut ja valmiit videot luovutettiin työn tilaajalle, kauppakeskus Myllylle. Videot eivät ole olleet kauppakeskuksen käy-

tössä eikä kirjoitusvirhettä oltu huomattu. Nopean reagoitimme vuoksi hämmennystä väärästä termistä ei ehtinyt tapahtua. Diakonia-ammattikorkeakoululle valmiit videot luovutettiin opinnäytetyön jätön yhteydessä toukokuussa 2019.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kääntää kauppakeskuksen palohälytyskuulutukset suomalaiselle viittomakielelle ja lisäksi tuottaa sekä kääntää kohderyhmää informoiva saatevideo. Mielestämme onnistuimme tavoitteessamme hyvin ja opimme huomioimaan paloturvallisuuteen liittyviä asioita paremmin. Emme kumpikaan olleet aikaisemmin tuottaneet viittomakielisiä käännöksiä, jotka tulisivat julkiseen käyttöön. Koimme, että vastuumme oli suuri ja tahdoimme tehdä työn niin hyvin kuin taitomme riittäisi. Pohdimme asioita hyvin erilaisista näkökulmista ja ajoittain se ajoi meidät kauas aiheesta. Työn tekijöinä meillä oli suuri vastuu myös siitä, mitä raportoimme ja mitä voimme videoilla sanoa. Kauppakeskus ei antanut meille etukäteen raameja, mitä videoiden tulisi sisältää. Tämän vuoksi meidän piti itse pohtia asioita tarkkaan ja miettiä samalla myös Myllyn imagoa: mitä kauppakeskus haluaisi meidän kertovan?

Yritimme miettiä toteutusta eri näkökulmista. Esimerkiksi olisiko kuuroilla aikaa jäädä katsomaan videota, jos rakennuksessa todella riehuisi tulipalo? Tässä tulimme tulokseen, että palohälytystilanteet harvoin ovat kauppakeskuksessa sellaisia, joissa pitää evakuoitua kiireellisesti. Ennakkovaroituksen tarkoituksena on varoittaa siitä, että kauppakeskuksessa on havaittu palohälytys. Näissäkin tilanteissa asiakkaat ovat siis saaneet jo tiedon siitä, että hälytys on käynnissä. Tämän tulisi herättää heissä valppautta ja heidän tulisi kiinnittää huomiota ympäristöönsä.

Videot ovat pituudeltaan niin lyhyitä, että kauppakeskuksen kuurot, huonokuuloiset ja kuuroutuneet asiakkaat ehtivät saada lyhyestä videosta tarvittavan informaation, joko tekstistä tai viittomisesta. Arvelemme siis, että viittomakielisille asiakkaille aidoissa hätätilanteissa riittäisi jo yksinään se tieto, että videolla viitotaan ”poistukaa rakennuksesta välittömästi” yhdistettynä punaiseen taustakankaaseen ja ihmisten poistumiseen rakennuksesta, mikäli he eivät ehtisi katsoa koko 29 sekunnin mittaista videota. Myös tässä korostuu saatevideon merkitys. Mikäli asiakas on jo etukäteen nähnyt saatevideon esimerkiksi kauppakeskuksen sosiaalisen median kanavilla, hän osaa jo pienellä vilkaisulla yhdistää videon siihen,

että kauppakeskuksessa on käynnissä palohälytys. Viittomakieliset henkilöt ovat taitavia havainnoimaan katsellaan tilannetta ja nopeasti ymmärtämään mistä on kysymys. Uskomme, että käännösvideot ovat iso edistysaskel kuurojen, huonokuuloisten ja kuuroutuneiden tasa-arvoiselle turvallisuudelle. Vastaavanlaisia videoita ei ole tiedettävästi käytössä muissa isoissa julkisissa rakennuksissa Suomessa.

Omat haasteensa videoiden ja käännosten toteutuksessa toi yhteistyö kauppakeskuksen kanssa. Saimme kauppakeskukselta niukasti tietoa ja vastauksia, koska kauppakeskuksella oli kiireitä. Isossa organisaatiossa on useita eri tahoja ja joitakin työtä koskevia asioita piti hyväksyttää ylemmillä tahoilla, jotta asiassa päästiin etenemään. Tämä vei paljon aikaa ja asetti tekemillemme aikatauluille haasteita. Aikataulumme oli tiukka ja yritimme pysyä siinä parhaamme mukaan. Matkan varrella jouduimme tekemään jonkun verran muutoksia, sillä emme saaneet kaikkeen tarpeelliseen kauppakeskukselta vastauksia.

Tulevaisuudessa isojen organisaatioiden kanssa toimiessamme tiedämme, että yhteyshenkilön olisi hyvä olla henkilö, joka ehtii vastaamaan mahdollisesti kaikkiin työtä koskeviin kysymyksiin, jotta välttyttäisiin epäselvyyksiltä. Ajoittain saamamme informaatio oli hieman ristiriitaista ja myös kuulutusten sisällön muuttuminen kesken käänösvaiheen tuli meille yllätyksenä. Kuitenkin hyvällä suunnitelmalla sekä taidollamme ohjata prosessia eteenpäin pääsimme näistä vaiheista yli. Tammikuussa luovuttaessamme valmiita videoita saimme tietää, että kauppakeskuksen kiinteistöpäällikkö vaihtuu.

Mikäli nyt aloittaisimme opinnäytetyön tekemisen uudestaan, paneutuisimme käänösteorioihin paremmin. Käänösteorioiden ymmärtäminen ja sisäistäminen vaativat aikaa. Käyttämämme mentaalinen käänösmalli ei päässyt riittävästi oikeuksiinsa palohälytyskuulutuksissa. Kokeiltuamme mentaalista käänösmallia palohälytyskuulutuksissa huomasimme, että niin lyhyissä asiakokonaisuuksissa se ei ole toimiva. Käännettävät kokonaisuudet olivat niin lyhyitä, että lähdetekstistä irtaantuminen ei onnistunut. Videoiden pituus verrattaessa palohälytyskuulutusten keston asetti rajoitteita ja sisällön tulisi olla mahdollisimman vastaava suomenkielisen tekstin kanssa.

Lisäksi riittävän lähdemateriaalin löytäminen vei paljon aikaa sekä asetti omanlaisiaan haasteita opinnäytetyölle. Vaikka suomalaisen viittomakielen kieliopista ja lauserakenteista löytyykin lähdekirjallisuutta sopivasti, löysimme tasa-arvoisesta turvallisuudesta tai kuurojen paloturvallisuudesta niukasti tietoa. Täysin vastaavia opinnäytetöitä ei Suomessa ole aikaisemmin tehty, joten myös lähdemateriaalin jäljittäminen niiden avulla ei onnistunut.

Opinnäytetyömme kehittämisehdotus syntyi kiinteistöpäällikön esittämästä ehdotuksesta ensimmäisessä palaverissamme. Kiinteistöpäällikkö kertoi tarpeesta kehittää kauppakeskuksen vartijoille toimintaohjeet hätätilanteeseen, jossa vartija kohtaa kauppakeskuksessa kuuron, huonokuuloisen tai kuuroutuneen asiakkaan. Tasa-arvoisen turvallisuuden kehittäminen on mielestämme tärkeää työtä ja tulkkikoulutuksessa pystymme omalla ammattitaidollamme tuomaan siihen erilaisia ratkaisuja. Suosittelemme toimintaohjeiden tekemistä opinnäytetyönä, sillä oikeanlainen kohtaaminen ja kaikkien asiakasryhmien tasavertainen kohtelu ovat yhteiskunnallisesti tärkeitä toimintatapoja, jossa asiakkaiden arvostus korostuu.

Opinnäytetyön tekijöinä olemme tyytyväisiä siihen, miten pienellä kokemuksella ja kovalla tahdonvoimalla parantaa tasa-arvoista turvallisuutta saimme aikaan hyvät videot ja käytännössä toimivan kokonaisuuden. Ammatillinen kehitymisemme kasvoi koko opinnäytetyöprosessin aikana. Kehityimme niin kääntäjinä, projektinhallintataidoissa, kirjoittajina kuin viittomisessakin. Tämän opinnäytetyön myötä osaamme tulevaisuudessa kiinnittää myös omaan turvallisuuteemme valppaammin huomiota. Paloturvallisuuteen liittyvät termit sekä viittomat ovat meillä viittomakielen tulkin työtä ajatellen hyvin hallussa. Saamamme kokemus vastoin käymisten voittamisessa kantaa meitä tulevaisuudessakin kulkemaan määrätietoisesti eteenpäin ja tavoittelemaan rohkeasti unelmiamme. Opimme paljon visuaalisuuden merkityksestä viittomakielessä ja eri väestöryhmien huomioimisesta sekä siitä, miten paljon vielä yhteiskunnalla on tekemistä tasa-arvoisen turvallisuuden puolesta. Vaikka Suomessa asiat ovatkin hyvällä pohjalla moneen muuhun maahan verrattuna, on kotimaassakin vielä paljon tehtävää tasa-arvoisen turvallisuuden edistämiseksi.

LÄHTEET

- A 407/2011. Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta. Saatavilla 5.9.2018
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110407#Pidp446484608>
- Aluehallintovirasto (2.4.2019). Saavutettavuus. Videoiden saavutettavuus. Saatavilla 25.4.2019 <https://www.avi.fi/web/avi/videoiden-saavutettavuus>
- Engelman, A., Ivey, S.L., Tseng, W., Dahrouge, D., Brune, J. & Neuhauser, L. (7.3.2013). BMC Health Service Research: Responding to the deaf in disasters: establishing the need for systematic training for state-level emergency management agencies and community organizations. Saatavilla 11.9.2018 <https://bmchealthservres.biomedcentral.com/articles/10.1186/1472-6963-13-84>
- Eskola, S. (2008). Turvallisuus käsitteenä. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 3, Strategian asiantietoa, No. 10. 2008. Saatavilla 11.4.2018 http://doria.fi/bitstream/handle/10024/74107/StratL3_10.pdf
- Hytönen, N. (2006). Käännösteorioiden kirjo kääntäjän työvälineeksi. Teoksessa N. Hytönen & T. Rissanen (toim.), *Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s.66–83). Helsinki: Finn Lectura.
- Invalidiliitto (18.11.2016). Etusivu. Tietoa. Liikkumisen tuen palvelut. Esteettömyys. Saatavilla 29.3.2019 <https://www.invalidiliitto.fi/tietoa/liikkumisen-tuen-palvelut/esteettomyys>
- Kauppakeskus Mylly. Info ja yhteystiedot. Saatavilla 2.8.2018 <http://.kauppakeskusmylly.fi/info-ja-yhteystiedot/>
- Kauppakeskus Mylly. Liikkeet ja palvelut. Palvelut. Esteettömyys. Saatavilla 1.12.2018 <https://kauppakeskusmylly.fi/liikkeet-ja-palvelut/esteettomyys/>
- Kehitysvammaliitto. Kehitysvammaisuus. Saavutettavuus. Saatavilla 29.4.2019 <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/saavutettavuus/>

- Kempainen, E. (2008). *Kohti esteetöntä yhteiskuntaa: Yhteiskuntapolitiikan normatiiviset keinot esteettömyyden edistämiseksi*. Stakesin raportteja, 33/2008. Saatavilla 28.3.2019 <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/74978/R33-2008-VERKKO.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Keski-Uudenmaan pelastuslaitos. Palvelut. Väestön suojaaminen. Evakuointi. Saatavilla 11.4.2018 <https://ku-pelastus.fi/fi/palvelut/vaeston-suojaaaminen/evakuointi>
- Kilpelä, N. (toim.) (2019). *Esteetön rakennus ja ympäristö -suunnitteluopas*. (3. uud. p.). Helsinki: Rakennustieto.
- Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta (31.5.2015a). Laatia viittomakielelle kääntämiseen. 6. Käännöksen tallentaminen (video). Helsinki: Kuurojen Liitto. Saatavilla 28.3.2019 <https://www.kuurojenliitto.fi/fi/artikkelit/laatua-viittomakielelle-kaantamiseen>
- Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta (31.5.2015b). Laatia viittomakielelle kääntämiseen, versio 3 (pdf-tiedosto). Helsinki: Kuurojen Liitto. Saatavilla 28.3.2019 <https://www.kuurojenliitto.fi/fi/artikkelit/laatua-viittomakielelle-kaantamiseen>
- Kotimaisten kielten keskus. Kielitieto. Kielet. Suomen viittomakielet. Saatavilla 20.2.2019 https://www.kotus.fi/kielitieto/kielet/suomen_viittomakielet
- Kurhila, S. (2000). Milloin natiivi korjaa ei-natiivin kielioppia keskustelussa? *Viritäjä* 2/2000. (s.170–187) Saatavilla 20.2.2019 <https://journal.fi/viritajaja/article/view/40000/30370>
- Kuuloliitto. Kuulo. Kuulo ja kuulovammat. Saatavilla 2.12.2018 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/kuulo-ja-kuulovammat/>
- Kuuloliitto. Kuulo. Saatavilla 20.2.2019 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/>
- Kuuloliitto. Kuulo. Sisäkorvaistute. Saatavilla 22.3.2019 <https://www.kuuloliitto.fi/kuulo/sisakorvaistute/>
- Kuurojen Liitto. Viestintä. Sähköiset julkaisut. Kysymyksiä ja vastauksia kuuroudesta ja viittomakielestä. Saatavilla 8.1.2019 <https://www.kuurojenliitto.fi/fi/viestinta/sahkoiset-julkaisut>
- L 306/2019. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Saatavilla 25.4.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190306>

- L 359/2015. Viittomakielilaki. Viranomaisten edistämisvelvoite. Saatavilla 9.1.2019 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150359>
- L 379/2011. Pelastuslaki. Saatavilla 5.9.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379#L3P15>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki. Saatavilla 12.9.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Laakso, M. & Salmi, E. (2005). *Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia*. Helsinki: Kuurojen Liitto.
- Laine, J. (2006). Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkin työn kehittäjänä. Teoksessa N. Hytönen & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s. 143–162). Helsinki: Finn Lectura
- Laurén, S. (2006). Kielen sisäinen tulkkaus. Teoksessa N. Hytönen & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s.199–225). Helsinki: Finn Lectura.
- Luukkainen, M. (2008). *Viitotut elämät. Kuurojen nuorten aikuisten kokemuksia viittomakielisestä elämästä Suomessa*. (Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, yhteiskuntapolitiikan laitos). Helsinki: Kuurojen Palvelusäätiö. (Väitöskirja, Helsingin yliopisto) Saatavilla 28.3.2019 [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/787FB75CFA55A3EAC225799E00564431/\\$FILE/viitotut%20el%E4m%E4t.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/787FB75CFA55A3EAC225799E00564431/$FILE/viitotut%20el%E4m%E4t.pdf)
- Paunu, J. (1987). *Viito elävästi 1. Viittomakielen alkeistason oppi- ja harjoituskirja*. Helsinki: Kuurojen liitto.
- Peda.net. Porin kaupunki. Perusopetus. Koulujen kotisivut. Peruskoulut, luokat 7-9. Kuninkaanhaan koulu. Opetus. Oppiaineet. Yhteiskuntaoppi. 8/9G Yhteiskuntaoppi. Näytekirjat. Yläkoulu. Yhteiskuntaoppi. Yläkoulun eYhteiskuntaoppi. VIII Oikeus ja turvallisuus. 31. Päämääränä turvallinen yhteiskunta. Saatavilla 28.3.2019 <https://peda.net/pori/perusopetus/koulujen-kotisivut/pl7/kuninkaanhaankoulu/opetus/oppiaineet2/yhteiskuntaoppi/8f-yhteiskuntaoppi2/ye/ojt/pty>

- Peltola, J. (2009) *Viittomakielinen käännös pelastussuunnitelman toimintaohjeista* (Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu, viittomakielen tulkinnon koulutusohjelma). Saatavilla 22.3.2019 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/146480/Peltola_Jenni_2009.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Rajala, A.-M. (11.1.2019) Yle-raati auttaa kehittämään yhdenvertaista tarjontaa kaikille – ”Yhdessä teemme Ylestä paremman”. Yle. Saatavilla 28.3.2019 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/01/11/yle-raati-auttaa-kehittamaan-yhdenvertaista-tarjontaa-kaikille-yhdessa-teemme>
- Rissanen, T. (1985). *Viittomakielen perusrakenne* (2.p.). Publications of the department of general linguistics, University of Helsinki, No.12. Helsinki: University Of Helsinki.
- Roslöf, R. & Veitonen, U. (2006). Suomalaisen viittomakielen kääntäminen ja käännösteoriat. Teoksessa N. Hytönen & T. Rissanen (toim.), *Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s.108–126). Helsinki: Finn Lectura.
- Savolainen, L. (2000). Viittomakielten erilaiset muistiinmerkitsemistavat. Teoksessa A. Malm (toim.), *Viittomakieliset Suomessa*. (s. 189–200) Helsinki: Finn Lectura.
- SignWiki.Tietoa SignWikistä. SignWiki Suomi – Finland. Saatavilla 1.12.2018 <https://finsl.signwiki.org/index.php/SignWiki>About>
- Silvennoinen, T. (2018) *Viittomakielinen käännöspankki poliisiviranomaisen kenttätööhön* (Opinnäytetyö, Humanistinen ammattikorkeakoulu, viittomakielen ja tulkkauksen koulutus). Saatavilla 22.3.2019 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/145477/Silvennoi-Sil_Teemu.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Suominen, J. (4.8.2018) Kauppakeskus Mylly: Turvallisuuskoulutus 2018 [Luento]. Raisio: Kauppakeskus Mylly.
- Suvi viittomat. Etusivu. Saatavilla 1.12.2018 <http://suvi.viittomat.net/index.php>
- Takala, M. (2016). Moniulotteinen kuulovammaisuus. Teoksessa M. Takala & H. Sume (toim.) *Kieli kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus* (s. 22–37). Helsinki: Finn Lectura.

- Varto, J. (2003). Tietäminen toiminnallisessa tutkimisessa. Teoksessa Vilka, H. & Airaksinen, T. (toim.), *Toiminnallinen opinnäytetyö* (s.7-8). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Veitonen, U. (2006). Viittomakielen etätulkkaus ja viestintäteknikka. Teoksessa N. Hytönen & T. Rissanen (toim.), *Käden käännteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä* (s.248–261). Helsinki: Finn Lectura.
- World Health Organization (15.3.2018). Deafness and hearing loss. Saatavilla 22.3.2019 <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>
- Yhdenvertaisuus.fi. Mitä on yhdenvertaisuus. Saatavilla 2.5.2018 <http://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>

LIITE 1. Saatevideon käsikirjoitus ja käännöksen glossit

Tiesitkö, että Mylly on Varsinais-Suomen suurin kauppakeskus? Kauppakeskuksessa on yli 150 liikettä. Vuonna 2016 Myllyssä asioi yli 5,5 miljoonaa asiakasta.

SINÄ TIETÄÄ? MYLLY PI VARSINAIS+SUOMI SUURIN KAUPPA+KESKUS
SINÄ TIETÄÄ SINÄ? kysyvä ilme / KAUPPA+KESKUS os-2 YRITYSxx PAL-
 VELU ERILAINENxx YLI 150 / AIEMMIN VUOSI 2016 os-2 MYLLY KÄYDÄxx
 5,5 MILJOONA ASIAKASxx KÄYDÄxx

Asiakkaiden sekä henkilökunnan paloturvallisuus on kauppakeskukselle tärkeää. Paloturvallisuuden varmistamiseksi Myllyssä on käytössä kuulutusjärjestelmä, joka ilmoittaa automaattisena kuulutuksena palohälytyksestä palokellon tavoin. Palohälytyskuulutukset kuulutetaan suomeksi, ruotsiksi sekä englanniksi. Palohälytyskuulutukset on nyt käännetty suomalaiselle viittomakielelle sekä tekstitetty suomen kielelle. Viittomakieliset käännökset on tehnyt opinnäytetyönä kaksi Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen tulkkiohjelmaa, Julia Lindström ja Reetta Levijoki. Käännökset ovat nähtävissä kauppakeskuksen käytävien tv-ruuduilta palohälytyksen sattuessa.

KAUPPA+KESKUS MYLLY OMA-2 ASIAKAS HE os-3 / HEN-
 KILÖ+TYÖ+RYHMÄ HE os-4 (kaar) OMA-4-3 PALO+TURVA PI TÄRKEÄ /
 PALO TURVA TÄRKEÄ HUOMIOIDA KUINKA? kysyvä ilme / MYLLY VARMIS-
 TAA KUINKA? kysyvä ilme /

KUULUTUS+JÄRJESTELMÄ ÄÄNI (kaiutin pauhaa-3y) IKÄÄN KUIN
 PALO+HÄLYTYS-3y / TARKOITTA? kysyvä ilme HÄLYTYS ALOITTA AU-
 TOMAATTI ÄÄNI (kaiutin pauhaa-3y) ”puhua mikrofoniiin” VAROITTA
 KAUPPA+KESKUS ALUE JOSSAIN PALO+HÄLYTYS HÄLYTTÄÄ //

AUTOMAATTINEN KUULUTUS ÄÄNI (kaiutin pauhaa-3y) 1. SUOMI+KIELI 2.
 RUOTSI+KIELI 3. ENGLANTI+KIELI / NYT MYÖS SUOMI VIITTOMAKIELI KÄÄN-
 TÄÄ+JO / os-2 VIDEO ON SUOMI+KIELI TEKSTITYS my //

VIITTOMAKIELI KÄÄNNÖS TEHDÄ KUKA? kysyvä ilme / 2 DIAKONIA AMMATTI
 KORKEA KOULU VIITTOMAKIELI TULKKI OPISKELIJAx (viittomanimi) j-u-l-i-a l-i-
 n-d-s-t-r-ö-m / (viittomanimi) r-e-e-t-t-a l-e-v-i-j-o-k-i HE OMA OPIN-NÄYTETYÖ /

JOS KAUPPA+KESKUS PALO HÄLYTYYS ÄÄNI (kaiutin pauhaa-3y)
 // KAUPPA+KESKUS KÄYTÄVÄ TV-RUUTU (klassifikaattori kuvaamaan tv-ruu-
 tujen sijoittelua) ILMESTYÄ (kahdella kädellä) VIITTOA toteava ilme / LIIKE^{xx}
 SISÄLLÄ TV-RUUTU EI OLE

Palohälytyskuulutukset ovat kaksivaiheiset: Ensimmäinen kuulutus on ennakkovaroitus ja toinen kuulutus on palohälytyksen evakuointikuulutus.

1. Ennakkovaroitus

Ennakkovaroitus kuuluu koko kauppakeskuksessa. Kauppakeskus on jaettu kahteen toiminta-alueeseen Prisma-osaan (kuva) ja Kauppakeskus-osaan (kuva). Kuulutus kertoo, kummassa osassa hälytys on havaittu. Ennakkovaroituksen aikana kauppakeskuksesta ei tarvitse poistua. Hälytyksen syytä selvitetään ja asiointia kauppakeskuksessa voi jatkaa normaalisti. Hissejä ei voi käyttää turvallisuussyistä. Kaikkien hätäpoistumisteiden ovet aukeavat jo ennakkovaroituksen aikana. Kauppakeskuksen hätäpoistumistiet ovat merkitty vihreillä EXIT-kylteillä. Automaattinen kuulutus ilmoittaa, kun hälytys on ohi.

PALO+HÄLYTYYS+KUULUTUS ÄÄNI (kaiutin pauhaa-3y) ON KAKSI OS^{xx}

1.ENNAKKO+VAROITUS

2.PALO+HÄLYTYYS+KUULUTUS (kaiutin pauhaa-3y)+IHMINEN+NE+EVAKUOINTI

ENNAKKO+VAROITUS KUULUTUS ÄÄNI (kaiutin pauhaa-3y) KOKO

KAUPPA+KESKUS ALUE / VAROITUS KUULUTUS (kaiutin pauhaa-3y) KER-
 TOA KUMPI os-3 PRISMA p-r-i-s-m-a OSA (kuva) / VAI os-4 KAUPPA+KES-
 KUS OSA (kuva) KUMPI HÄLYTYYS kysyvä ilme /

ENNAKKO+VAROITUS TARKOITTAÄ / ULOS+MENNÄ EI-TARVITSE EI-
 VIELÄ ki / VOI KAUPPA+KESKUS JÄÄDÄ KÄVELLÄ-kierrellen NORMAALI/

HISSI_{xx} KÄYTTÄÄ EI-SAA SYY OMA-2 TURVA VUOKSI // NYT HE SELVIT-
TÄÄ HÄLYTTÄÄ-3y SYY MITÄ? pohtiva ilme /
HÄTÄ+ULOS+MENNÄ KUINKA? kysyvä ilme / PI OVI_{xx} ON VIHREÄ MERKKI
KYLTTI (klassifikaattori kuvaamaan kylttien sijaintia ovien päällä-3-4y) / EN-
NAKKO+VAROITUS+KUULUTUS (kaiutin pauhaa-3y) SAMMAAN-AIKAAN
KAIKKI OVI_{xx} KAIKKI AUKI //

HÄLYTYS OHI (kaiutin pauhaa-3y) SAMMUA-3y / NYT AUTOMAATTI KUULU-
TUS KERTOJA (kaiutin pauhaa-3y) HÄLYTYS OHI SAMMUA-3y

2. Palohälytyksen evakuointikuulutus

Mikäli ennakkovaroitus etenee palohälytyksen evakuointikuulutukseen, ohjeiste-
taan asiakkaita ja henkilökuntaa poistumaan kauppakeskuksesta sekä pysy-
mään rauhallisina. Evakuointi tapahtuu vain siitä osasta kauppakeskusta, jossa
palohälytys on havaittu. Muut kauppakeskuksen asiakkaat voivat jatkaa asioi-
mistaan rauhassa. Kun tilanne on ohi, automaattinen kuulutus ilmoittaa, että
kauppakeskukseen on turvallista palata.

PALO+HÄLYTYS+EVAKUOINTI+KUULUTUS+ÄÄNI (kaiutin pauhaa-3y) TAR-
KOITTA? kysyvä ilme / KAUPPA+KESKUS ALUE p-r-i-s-m-a PRISMA-3 TAI
KAUPPA+KESKUS OSA-4 KUMPI HÄLYTTÄÄ kysyvä ilme // ESIMERKIKSI
LIIKE_{xx} ALUE-4 HÄLYTTÄÄ-4 KAIKKI ASIAKAS HE / HEN-
KILÖ+TYÖ+RYHMÄ-4 HE RAUHA ULOS+MENNÄ RYHMÄ(liikkuu ulos) PITÄÄ
vakava ilme // PRISMA-3 ALUE JÄÄDÄ / TAI PÄIN-VASTOIN / JOS PRISMA
OS-3 ALUE-3 HÄLYTTÄÄ NE-3 KAIKKI ULOS+MENNÄ RYHMÄ(liikkuu ulos) /
LIIKE ALUE-4 JÄÄDÄ

HÄLYTYS OHI (kaiutin pauhaa-3y) SAMMUA-3y /
MYÖHEMMIN AUTOMAATTI KUULUTUS KERTOJA NYT HÄLYTYS OHI
(kaiutin pauhaa-3y) SAMMUA-3y
KAUPPA+KESKUS KAIKKI VOI TAKAISIN KOKOONTUA TURVA JÄÄDÄ my

LIITE 2. Ennakkovaroitus ja käännöksen glossit

Huomio, huomio, tärkeä tiedote kaikille, paloilmoin hälyttää (Prisma-osa/Kaup-
pakeskus-osa). Hälytyksen syytä selvitetään. Älkää käyttäkö hissejä, tilanne ei
vaadi rakennuksesta poistumista, odottakaa lisäohjeita.

**!HUOMIO! !HUOMIO! NYT KAIKKI TE T Ä R K E Ä TIEDOITTA
KAUPPA+KESKUS PALO+HÄLYTIN os-3y HÄLYTTÄÄ NYT SELVITTÄÄ
MIKSI pohtiva ilme //
HISSI KÄYTTÖ KIELLETTY OMA TURVA VUOKSI NYT KAUPPA+KESKUS
EVAKUOIDA EI TARVI ki / MYÖHEMMIN LISÄ+OHJE SAA**

LIITE 3. Palohälytyksen evakuointikuulutus ja käännöksen glossit

Huomio, huomio, tämä on palohälytys. Pysykää rauhallisina ja poistukaa rakennuksesta välittömästi. Älkää käyttäkö hissejä, seuratkaa opasteita ja noudattakaa henkilökunnan ohjeita.

!HUOMIO! !HUOMIO! NYT KAUPPA+KESKUS PALO+HÄLYTYS (kaiutin pauhaa-3y) /

TE PITÄÄ NOPEASTI ULOS+MENNÄ EVAKUOIDA /

TE ULOS+MENNÄ KÄVELLÄ RAUHA rauhallinen ilme

HISSI KÄYTTÖ KIELLETTY / TE KATSOA OPASTAA+MERKKI (5-käsimuoto, paikannus ovenkarmeihin ja seiniin) KATSELLA NOUDATTAA SEURATA /

MYÖS HENKILÖ+TYÖ+RYHMÄ HE KERTOJA OHJE TE NOUDATTAA SEURATA

LIITE 4. Ennakkovaroituksen tilanne ohi -kuulutus ja käännöksen glossit

Huomio asiakkaamme, kiinteistössä ollut hälytystilanne on ohi. Pahoittelemme häiriötä.

**!HUOMIO! KAUPPA+KESKUS ASIAKAS TE / JUURI-ÄSKEN os-1 KAUP-
PA+KESKUS HÄLYTYKS (kaiutin pauhaa-3y) NYT TILANNE OHI SAMMUA-3y /
ME PAHOITELLA ANTEEKSI HÄIRIÖ PAHOITELLA pahoitellen**

LIITE 5. Palohälytyksen evakuointitilanne ohi -kuulutus ja käännöksen glossit

Huomio asiakkaamme, kiinteistössä ollut hälytystilanne on ohi, voitte palata rakennuksen sisätiloihin. Pahoittelemme häiriötä.

!HUOMIO! KAUPPA+KESKUS ASIAKAS TE / JUURI-ÄSKEN HÄLYTYS (kaiutin pauhaa-3y) NYT TILANNE OHI HÄLYTYS (kaiutin pauhaa-3y) SAMMUA-3y / KAUPPA+KESKUS TAKAISIN+SISÄLLE VOI my / ME PAHOITELLA HÄIRIÖ ANTEEKSI PAHOITELLA pahoitellen